

Mahjas Weefis

Nr. 17.

Rigā, 28. aprīlī 1910. g.

55. gada gabjums.

Ģehklas eespāids ul raschu.

Dr. philos. P. Sāliša.

V.

c) **Meeschi.** Pehz F. Kōrnicks*) muhsu tagadejo kulturas meeschu sortes zehluschās un attihstijuschās no kahdas diwkanschu meeschu fugas, kuras latiniskais nosaukums ir *Hordeum spontaneum*. Schee meeschi pašchi no sewis, bej jebkahdas topschanas, aug Aistautasijā, Persijā, Mesopotamijā, Palestīnā, Sīrijā, Arabijā, Seemē-Afrīkā un zitur. Wīnu wahrpas wīšai trauslas un gatavus meeschus noraujot tās isīrst un isībrist. Ar laiku trauslās wahrpas palituschas isturigas, garakas, sīhžinee graudini refnaki u. t. A. Nowazkis turpreti lihds ar Dswaldu Ģeeru tura feschlanschus pār wezakeem nekā diwkanschus. Nowazkis aīsrabha, ka kultura *Hordeum spontaneum* trauslās wahrpas newarejuse padarit par netrauslām. Senatnē feschlanschī („*Hordeum hexastichum sanctum*“ un „*densum*“) bijuschī wairaf isplatijuschees. Keltu pahku buhwju laikmetā peem. diwkanschī wehl bijuschī wīšai reti fastopami. Dischatee, Watar- un Wīdus-Ģiropā sīmbrīscham wīšwairaf audsetee un eezeenitafee meeschi taf ešot diwkanschī. Seschlanschus tagad tiklab tā nemas wairš neaudsejot. Labafī un wairaf isplatitī nekā feschlanschī jau ešot tšhetrkanschī („*Hordeum vulgare L.*“). — Pār tšhetrkanscheem atkal labafus turot un wīšwairaf audsejot diwkanschus „*Hordeum distichum L.*“ Tā ka nu diwkanschī ešot zehlatee, tagad wīšwairaf eezeenitafee un audsetee, tad tee tā ihstā kultura meeschu forma, taf buhtot jausskata par jaunakeem. Pīrmatnejee meeschi pehz Nowazka, Dswalda Ģeera („*Pflanzen der Pfahlbauten*“) un wairaf ziteem tapehz bijuschī feschlanschī, no kureem ar laiku eeaudseti un attihstijuschees tšhetrkanschī un no tšhetrkanscheem diwkanschī. Redsamš, ka par meeschu

pīrformu sinatnu wīhri wehl naw weenis prahtis. Sīmbrīscham pašīstamas kahdas 12 sawwalā auguschas meeschu sortes. Teoretiskā sīnā, saprotams, interesanti isīsinat, waj feschlanschī pīrmee jeb diwkanschī, bet prahtiskās nosīhmes tam wairš naw. Pīrēsch semkopja no swara tit tas, kura meeschu sorte tā rashigalā un noderigalā. Saimneeziska nosīhme sīmbrīscham wairš tikai tšhetrkanschū un diwkanschū meescheem. Bet ari tšhetrkanschī („*Hordeum vulgare L.*“) arween wairaf teef isīspeesti no diwkanscheem. Watar-Ģiropā ari tšhetrkanscheem wairš tikai masa saimneeziska nosīhme. Kā bruhšcha (alus) meeschus wīnus tur nemas neleeto. Tšhetrkanschus ahrsemēs leeto waj tikai tā lopu barību. Alus darīshanafī Wāhžijā un zitur isleeto weenigi diwkanschū meeschus. Pee mums Baltijā tas zītadi, jo te — alus darīshanafī pīrēsch bruhscheem wīšpahri pehrf tik tšhetrkanschus („*Hordeum vulgare L.*“), kurus pee mums, tā Wīdsemē tā Kurfemē sinatnīski nepareīfī fauz pār feschlanscheem, kas wīni pateesībā nemas naw. Diwkanschus pee mums tu wari bruhšim peedahwat zīf grībi, wīnus tā nepehrf, tā nepehrf. Pat flawenakās ahrsemēs bruhschū meeschū sortes ne! Ar laiku bet jadomā ari pee mums bruhšī sīhst leetot alus darīshanafī diwkanschus. So greuhtī tīzams, ka tad, kad pee mums buhs wairaf isplatijuschās teizamās ahrsemēs diwkanschū bruhšcha meeschū sortes, tās atstahs neeewehrotas. Diwkanschus wīšpahri jau uskata pār tagadnes zehlateem un nahlotnes meescheem. Un ja wīni sawu uswaras gaitu jau ussahkuschī Watar-Ģiropā, ja wīnus jau tur leeto alus darīshanafī un ja tee tur israhdijuschees pār labakeem, tad jadomā, ka diwkanschī ari pee mums isīspeedis sīhžinos tšhetrkanschus (muhsu „feschlanschus“), kurus ahrsemēs, kur dara dauds labaku alu pār muhsejo, uskata pīrēsch bruhšcha pār nederigeem. Ka

*) Kōrnicks = Werner, „*Handbuch des Getreidebaues*“, 2. Bde. Berlin, 1885.

diwfanſchi preeſch putraimeem labaki, to atfihſt jau ari pee mums, kur „feſchkanſchus“ wehl audſe kà bruhſcha meeſchus. Widſemè „feſchkanſchi“ iſplatiuſchees wehl pa dafai ari aif ta eemeſla, ka „feſchkanſchi“ ahtrak eenahkas par diwfanſcheem un diwfanſchi daſchos gadòs Widſemè wairakàs diwfanſchu ſortes, kuras eenahkas reiſe ar muhſu „feſchkanſcheem“, kà peem. Swalòſa raſchigee gulbfakla („Svanhalskorngerſte“), kuri Zekabmuiſchà un Brambergu muiſchà ar feſchkanſcheem reiſe fehti, ar teem ari arween reiſe nogatawojuſchees. Diwfanſchi gan wiſpahri iſluti-nataki un praſa labaku, ſtipraku ſemi, bet ir ari tahdas diwfanſchu meeſchu ſortes, kuras wehl teizami iſdodas ari weeglatàs ſemès, kà peem. Proſkoweſa Kwafizà (Merijà) audſetee Hannas meeſchi, Selchowas (pee Berlines) meeſchi, „Hanchenas“ meeſchi u. w. j. — Ar to bet naw teikt, ka muhſu „feſchkanſchi“ buhtu jau gluſchi nederigi. Schimbrihſcham wini it ihpaſchi Widſemè wehl iſpilda ſawu weetu Wini ari ir deesgan raſchigi un ja winus fiſte-matiſki pahrlabotu, tad no wineem raſi wehl waretu iſ-audſet preeſch Widſemes fewiſchki noderigu ſorti. Bet fiſtematiſka labibas ſortu iſaudſeſchana un wezo pahrlabofchana ir gruhts darbs, kas ne katram, pat ne katram agronomam weizam. — Tur wajadſigs iſmehginatajſ-pehtneeks, kahds ne katrs agronom. — Muhſu „feſchkanſchus“ jau waretu wiſmas mehginat fiſtematiſki pahrlabot, bet pee tam gan ari pat widſemneeki nedrihſtetu atſtaht neewehrotas raſchigatàs, ahrſemès iſaudſetàs un pahrlabotàs diwfanſchu meeſchu ſortes. Warbuht, ka kahda waj kahdas no raſchigatàm ahrſemès meeſchu ſortem par noderigatàm un raſchigatàm iſrahdiſees ari pee mums. Tahdejadi rihtojotees ahrſemès ſinatku wiſru, pehtneeku un labako ſemtopju iſmehginajumi un puhles buhs ari mums par ſwehtibu. Naw wairk tee laiki, kur ſemtopis war no-ſlehgtees par fewi. Weena iſmehginajumeem un panah-kumeem janahk par labu wiſeem. Tà zits no zita mah-zidamees ſemtopji eewehrojami pazels raſchas un no raſchu pazelſchanas eespehjamibas atkarak wiſa zilwezes labklahjiba. Lai tik eedomajamees, zil dautj labaki waretu klahtees wiſeem zilwekem, ja raſchas pat tik dubultotòs. Pee raſchu pazelſchanas ſtrahdajot ſemtopis tapeh; lihds ar to weizina wiſas zilwezes laimi.

Par wiſraſchigakeem ahrſemès iſrahdiuſchees **ſeemas meeſchi**, kuru raſchas tur tihri paſakainas, jo raſchas ſinà ſeemas meeſchi pahrppeh; it wiſas zitas labibas ſortes, kà rudſus, kweeſchus, auſas un waſaras meeſchus. Mamuta ſeemas meeſchi raſcho 15—20 zentnerus uſ morgena (lihdj 230 pudus uſ deſetinas). Seemas meeſchi winu leelas raſchibas deht pehdejà laikà ſahk tapeh; ahrſemès ſtipri iſplatiſtees. Salmos ſeemas meeſchi wiſpahri leeli neiſaug, bet winu graudu raſcha ir apbrihnojama. Labums wehl tas, ka rudeni (tad pat kad rudſi waj kweeſchi) fehti, wini agrak nogatawojas par rudſeem un tà labibas eewahſchana nenoteek wiſa weenà laikà. No raſchigakeem ſeemas meeſcheem waretu peewest Ekdendorſas mamuta meeſchus (tſchetrkanschi). Beſtehornu milſu meeſchus (ari tſchetrkanschi), Beſtehornu

diwfanſchu ſeemas meeſchus, Wanzebenas pahrlabotòs meeſchus, Eſelera milſu meeſchus, Molda pahrlabotòs feſchkanſchus un danu ſeemas meeſchus. Bet waj ſeemas meeſcheem ari pee mums buhs nahotne wehl newar ſinat, jo iſmehginajumi ſchà ſinà naw notifuſchi. Zeribas bet naw leelas, jo ſeemas meeſchi jau Wahzijà ſchad tad ne-iftura ſeemas. Par ſeemas iſturigakeem Wahzijà iſrahdi-juſchees Ekdendorſas mamuta meeſchi, kuru dſimtene ir auſtà Kanada. — Mamuta meeſchus man pagahjuſcho rudeni iſmehginaschana iſ Wahzijas atſuhtija profefors K. Balodis. Schos mamuta ſeemas meeſchus es eesehju Brambergu muiſchà. Pahrpseemojuſchi wini labi. Nedſes tik, kà wini tahtak attiſtiſees.

Par raſchigakeem waſaras meeſcheem Wahzijà iſrahdi-juſchees Swalòſa ſchewaljè (Chevalier) meeſchi, Heines pahrlabotee ſchewaljè meeſchi, Trotas ſchewaljè, Selchowas ſchewaljè, Richardſona ſchewaljè meeſchi, danu printize (Printico) meeſchi, Swalòſa prinzeſes meeſchi, Swalòſa Schwanhalsmeeſchi, F. Heines Goldthorp meeſchi, Kwafizas Hannas meeſchi, Swalòſa Hanchenas meeſchi un wehl dautj ziti, kuras wiſus uſſſaitit buhs leeki.

Peewediſim ſche wehl iſmehginajumus ar 8 meeſchu ſortem 1903. g. Lauchſtedtã. Mehſlots bija hektars ($\frac{9}{10}$ deſetinas) ar 50 kilogrameem (1 kilogr. apm. $2\frac{1}{2}$ mahz.) ſofforſkabhes, 150 kilogrameem 40% kalija ſahku un 10 kilogrameem ſehrſkabhà amonjaka.

1903. g. a. d. a. L a u c h ſ t e d t e s i ſ m e h g i n a j u m u r e ſ u l t a t s b i j a :

	Raſchoja uſ weena hektara kilogramos		Graudòs bija pro-teina %
	graudu	ſalmu	
Swalòſa ſchewaljè (Chevalier) meeſchi	3638	5571	7,81
F. Heines ſchewaljè meeſchi	3500	5517	7,94
E. fon Proſkoweſa (Kwafizà, Me-rijà) originalee Hannas meeſchi	3469	4378	7,44
F. Heines Goldthorp meeſchi	3454	4826	6,88
Dr. W. Rimpawa (Schlanſtedt) Frederikſona meeſchi	3384	5029	7,50
Rimpawa Hannas meeſchi	3293	4324	7,94
Franza Waltera ſeijara meeſchi	3286	4712	7,69
Sohenturmas ſchewaljè meeſchi	3247	4825	7,38

Schajos iſmehginajumos no 8 meeſchu ſortem par wiſraſchigakeem iſrahdiuſchees Swalòſa ſchewaljè meeſchi, jo tee, kà graudu, kà ſalmu raſchas ſinà pahrppehjuſchi wiſas zitas iſmehginatàs meeſchu ſortes. Bet par labakeem Swalòſa ſabeedribas meeſcheem wiſpahri tomeht tura prinzeſes meeſchus, kuri ari Zekabmuiſchà wairak gadus fehti, iſrahdiuſchees par koti raſchigeem. Par Swalòſas prinzeſes meeſcheem profefors Fr. Schindlers ſawa eeweh-rojamà darba „Der Getreidebau auf wiſſenſchaftlicher und praktiſcher Grundlage“ 252. Iapas pufe ſaka: „Swalòſs Prinzeſs-Verſte gilt als die ertragreichſte Swalòſer Züchtung“ (Swalòſa prinzeſes meeſchus uſſkata par raſchigato Swalòſa raſchojumu).

Bet Zekabmuischâ lihds schim par raschigaku gan tomehr israhbijees kahds zits Swalöfa raschojums, proti Swalöfa Schwanhals (gulbjakla) meeschi, furi 1908. gadâ Zekabmuischâ leeliski pahrspehja wifus zitus tur minetâ gadâ sehtos meeschus, kâ peem. Swalöfa prinzeses meeschus par 4 mehreem us puhrweetas, Heines Goldthorpe meeschus par 6 mehreem un weetejos Kursemes diwkanschu meeschus pat par 9—10 mehreem us puhrweetas! Sehti wifî schee meeschi bija labâ mahla semê. Laiks togad bija pahraf faufs. Pa wifu labibas augšchanas laiku titlab kâ nemas nelija. Weetejee Kursemes meeschi raschoja titai 9—10 mehrus, Heines Goldthorpe meeschi — ap 12 mehru, Swalöfa prinzeses meeschi 14—15 mehrus, bet Swalöfa Schwanhals meeschi ap 19 mehru us puhrweetas. No mahksligeem mehfleem tika ussehta 1 kule Tomasa miltu un 1 kule kainita us puhrweetas. — 1909. gadâ Swalöfa Schwanhals meeschus ismehginaju weeglakâ semê — Brambergu muischâ. Pagahjuschais gads Baltijâ, kâ sinams, bija wispahri raschigs. No Schwanhals meescheem issehju 30 pudus. Mahksligu mehflu nemas nesehju, lai pahreezinatos, kâ schee meeschi augs bes mahksligeem mehfleem. Swalöfa Schwanhals meeschu rascha bija 523 pudi, tâ tad apm. 20 puhri us puhrweetas, kamehr weetejee Kursemes diwkanschi turpat blakus un reise sehti raschoja titai 10

lihds 11 mehrus us puhrweetas. Starpiba raschas finâ starp weetejeem Kursemes meescheem un Swalöfa Schwanhals meescheem bija milfiga. Schwanhals meeschi eenahlas reise ar muhsu feschkanschu meescheem. Schwanhals meescheem to eewehrojot wajadsetu buht derigeem ari preeksch Widjemes. Zekabmuischâ un Brambergu muischâ ismehginatâ, profesora Baloscha atsuhtitâ pahrlabotâ meeschu (bruhšcha meeschu) sorte „Goldthorpe“ ari israhbijes par ihsti raschigu un pee kaimineem ta atrod leelu peekrischanu, daudsi to peeprafa sehllai, bet lihds schim schos meeschus esmu dewis titai diweem, lai gan ispirkta buhtu wifa rascha. Leeta luhl ta, kâ „Goldthorpe“ jasehj koti agri, ap Turgeem, jo to augšchanas un nogatawofchanas laiks famehrâ 1—2 nedekas garaks nekâ Kursemes diwkanschu meeschu augšchanas laiks. Wifus meeschu lautus ar scheem meescheem ween apseht tapehz nedroschi. — Profefors K. Balodis, kâ jau pag. numurâ mineju, schopawafar ismehginaschanai atkal atsuhtijis wairakas wasaras labibas sortes. Kahdas meeschu sortes pee mums buhs wisraschigakâs wehl newar droschi nofazit, bet weena no wisraschigakâm, spreeschot pehz lihdschinejeem ismehginajumeem Zekabmuischâ un Brambergu muischâ, laikam wifadâ finâ buhs Schwanhals meeschi. Par raschigakâm ausu sortem nahkoshâ numurâ.

Swaigschnu pafaule.

Profefora Dr. Hermana J. Kleina.

(Beigas.)

IX.

G a l s.

Kâ wisam kas ronas, wajaga ari atkal bojâ eet, tâpat swaigsnem, kuras no pirmatnes miglas zehluschâs un ari tàm, kuras wehl radisees nahlamos laikos, nawa lemta muhschiga pastahweschana. Pahrewehrschanas un parahdibu mainu raksturo pafaules telpâ swaigsnem un ari notikumi us muhsu semes. Muhsu faule wehllakâ nahlamibâ buhs auksts pafaules fermens un lihds ar zitâm stahwu swaigsnem weena pehz otras beigs isstarot gaismu un siltumu. Tapehz fastingums, nakts un aukstums ir pehdeja isredse, kahda mums atklahjas preeksch wifam debefs swaigsnem, bespehziba un nahwe — kosmistas dshwibas gals. Ir jau ari swaigsnem, kuras skaidri rahda nowežofchanas sîhmes, kuru gaisma mirds farkana, itkâ par sîhmi, kâ leelakais karstums tur jau sen pagahjis. Muhsu faule ar sawu eedjelteni balto gaismu un ar sawu wifus semes siltuma awotus pahrspehjoscho swelmi rahda, kâ winai wehl ir lemte ilgs gaismas muhschs. Tomehr ari wina newar isbeht wispahrejeem litumeem, ari wina reis isdîsis un preeksch semes tad lihds ar to nahts laik, kad deenu wairs nebuhs. No zilweku dšimumeem tad, protams, wifas pehdas buhs suduschas, ne atminas wairs nebuhs par zilweku zeeschanam un preekeem, un wiseem waronu darbeem buhs

beigas, jo nebuhs wairs neweenas buhtnes, kuras apsinâ tee waretu atbalsfotees. Bet zilweku dšimumu nosuschana netrauzes semes tahlaku pastahweschanu, wina war wehl neismehrojami ilgi turpinat sawu eksisteschanu tâpat kâ wina bija atrodama aif neismehrojameem laikeem, pirms wehl kahda organiska buhtne us winaas bija parahdijuses.

Semes lodes bojâ eeschana waretu notikt titai zaur kahdu kosmistu katastrofu, wistizamat zaur tahdu, no kuras taktu kerta faule. Mehš jau sinam, kâ swaigsnem lihdsigi muhsu faulei zaur fastapschanos ar zitâm kosmistâm masam pahreet swelmê un kâ tahdi notikumi pafaules telpâs nawa wifai reti. Kamehr tas noteek stahwu swaigschnu walsti, mums pee wifa ta ir titai sinatnistka interese, bet kas noteek swaigschnu telpas dšitumos, tas war norisnatees ari kahreis muhsu faules walsti un ja mehš nemam wehrâ peeteekofchi ilgu laika starpu, tad nahlotnê tas ari ar fauli notiks. Tiktahlu schis jautajums ir preeksch zilwezes no swara, jo faules kosmistâ katastrofa nosîhmê lihds ar to wifas zilwezes bojâ eeschanu. Te waretu wispirms domat par kahdu stahwu swaigsnem, tâ tad par kahdu sweschu fauli un teescham tahdas diwu stahwu swaigschnu saduršmes eespehjamiba telpâ nawa noleedsama. No otras puses at-tahlumi, kuri muhs no schim swaigsnem schkir, ir neismehrojami leeli. Pehz ta, ko mehš sinam par attahlumeem

telpās un par mušū faules kustību, faulei vajadzētu apmēram 80,000 gadu laika, lai noskreētu telpu līdz tuvakai stahwu swaigņei, kas protams, ar kosmologu mehtrauklu mehrojot, nawa wīšai garšch laika sprihdīs. Domehr ari faules kustēchanās teeschi us kahdu noteiktu stahwu swaigņi, zif mums sinams, nenoteef un lihds ar to atriht ari šaduršmes eespehjamiba nenoteiktā tahlumā. Bet blakus spihdoschām stahwu swaigņem pašales telpā atrodas ari tumschās masaš. Par to mums ir peemehri pee planetam, kuras titai no faules teef apspihdetas un no kahdas zitas stahwu swaigšchāu sistemas skatotees, winām wajaga buht pilnigi nešaredsamām. Kā mehš sinam, ari tumschās stahwu swaigšnes ir atrodamaš tahdas, kuras pa ilgeem laikeem ir šaudejuschās šawu šitumu un lihds ar to ari šposchumu. Par daščām swaigšnem, kuras maina šawu šposchumu, zaur špektroskopu ir iššinats, ka winas greeschas ap kahdu winu tuwumā atrodoschos tumschu pašales ķermeni un par daščām žitām tamlihdšigām ir domajams, ka winas šawai išdšichanas stadijai ir koti tuwu. Tā tad pašales telpā beš šchaubam ir daudšas tumschās masaš, kuras nawa šaredsamās pat ar mušū wišleelatajeem teleskopeem.

Kā no Ēerscheka pehtijumeem ir sinams, mušū faule kustas zaur pašales telpu ar eewehrojāmu ahtrumu, pee kam winai šeto šopeji wišas planetas un to mehneschi. Tas debesu punktš, us kuru ir wiršits wišas faules sistemas žekojums, atrodas Ēerkulesa swaigšchāu šihmē. Tā tad nekahdā šinā nawa neespehjamš, ka faule šawā lidojumā zaur telpu waretu nahšt šaduršmē ar kahdu tumschu ķermeni. Bet ja nu tamlihdšigs gadijums notiktu, tad wina šekas buhtu tahda faules materijas karstuma peeaugšchana, ka maš minutēs wiša šemes wiršpuse tiktu išpostita zaur uguni; tas buhtu notikums lihdsigs St. Pieres božā eeschanai titai milšigatā apmehrā.

Tahda katastrofa tomehr newaretu notikt, beš ka mehš winas tuwošchanos mehnescheem, pat gadeem ilgi eepreešch neparedsetu. Kad tamlihdšiga tumscha masa buhtu tuwojušes faulei šināmā attahlumā winai vajadzētu tikt apspihdetai no faules gaišmas tāpat kā planetai, kā to angšu astronomš Gore ir uštahdijis. Ja turpreti šchis pašales ķermens buhtu leeluma šinā lihdsigs faulei, tad wiščch kbuhtu redšams wehl pirms faules sistemas robeschu aiššneegšchanas. Wairaku mehneschu jeb warbuht ari gadu laikā wina kustiba, leela attahluma dešt no faules, buhtu koti lehna. Wišpirms wiščch warbuht kā 9. leeluma swaigšne tiktu ušeets teleskopiški, kā swaigšne, kura pehž šawa ahreja išskata pamatigi neatšchirtos no žitām winas aplahrtnes swaigšnem. No šaktuma winu warbuht noturetu par kahdu mainoschos swaigšni, kura atrodas šawa šposchuma leelatajā stahdijā; tomehr wina šamehrā ilgais šposchums un wina weetas maina, atteežotees us tuwatājam stahwu swaigšnem, drihs rahditu wina išsto raksturu, ka wiščch neatrodas wišstary stahwu swaigšnem, bet mušū faules sistemā. Domehr ihšaku laiku winu waretu turet par kahdu attahlu kometu: bet no wina kustēchanās teeschi us šauli wina weetas maina pee debesim buhtu koti neeziga un wina gaišmas išpehtijumi ar špektroskopu norahditu, ka šchis pašales

ķermens lihdsigi planetam teef apspihdets no faules. Wehlat wina tahluma aprehkinašchana us parallakša mehroschanas pamata rahditu, ka šchis debesš ķermens atrodas tahdā attahlumā, kahdā kometas no šemes nekad nawa šaredsamās.

Gore ir išwedis daščus aprehkinus par šchi hipotetiški peenemta pašales ķermena kustību šaktot no ta momenta, kad wiščch kā 9. leeluma swaigšne usleesmotu un tā tad ar masu tahštati buhtu šaredšams. Peenemšim, ka šchis tumschais pašales ķermens ir titpat šabešets kā šeme un wina masa lihdsiga faules masa, tad wina zaurmehrs buhtu apmēram 900,000 kilometri. Wiščch mums parahditos kā 9. leeluma swaigšne tiklihds wina patešais attahlums no faules buhtu apmēram 8—9 reišes tik leelš, kā Urana attahlums, tā tad ištaistitu ap 3,300 miljonu juhdšes. Peenemšim tahlak, ka faule kustas šekundē ar apmēram 20 kilometru leelu ahtrumu, kas ir tuwu patešibai, un ka tumschais pašales ķermenis tuwojas teeschi faulei ar titpat leelu ahtrumu, tad us kustibas šitumu pamata ir weegli aprehkinams, zif ilgš laiks paees, šamehr abi pašales ķermeni šastapees. Šrahdas, ka pirmajos gados tuwošchanās nebuhš wišai leela, tā ka pehž 3—4 gadeem abu ķermenu attahlums wehl arween buhs 2500 miljonu geogrāfiskās juhdšes; pehž apmēram 6 gadu laika wiščch buhs mašinajees us apm. 2000 miljonu juhdšem un pehž 8 gadeem us 1300 miljonu juhdšem. Šchā attahlumā no mums minetais tumschais pašales ķermens parahditos kā 5. leeluma swaigšne un buhtu redšams ar weentahrschām azim. Pehž 12 gadeem wiščch beidsot buhtu aiššneedšis Urana attahlumu no faules (390 miljonu juhdšes) un buhtu masleet gaiščhaks kā Arktura swaigšne. Tagad nu wiščch šaistitu wišpahreju usmanibu. No šchi laika šaktot ari wina atštatumš no faules ahtri šamafinajas un atteežigi peeaug wina šposchums. Gadu wehlat wiščch jau ir aiššneedšis Jupitera žeku un mirds jau tahdā šposchumā, kureš pahrspehž Širija šposchumu par 4 leeluma klāšem; šchā laikā wiščch buhtu pehž mehnescha wišgaiščhatais naktš objekts un neweena žilweka usmanibai, kureš debesī no wehrotu, newaretu paeet garam neewehrots. Pehž šchi laika pašales ķermena kustiba paliktu koti ahtra un 50 deenās wiščch buhtu aiššneedšis to pašchu attahlumu no faules kā mušū šeme. Ahtrums tagad peeaugtu milšigi drihs un jau pehž weenas nedelas tumschais ķermens ušdurtos us faules, abi kustedamees weens otram preti ar 700 kilometru leelu ahtrumu šekundē. Šaduršmes darbibu gan war aprakštit ar wahrdeem, bet nekahda fantāšija nawa špehžiga to šew preešchā stahditees. Masak kā štundas laikā vajadzētu abeem pašales ķermeneem nahšt tahdā karstumā, ka wini pilnigi pahrwehrtos gaseš stahwoški un šchis karstums išpostitu netikai šemi, bet laitam gan wišas pahrejās faules sistemas planetas.

Ja tumschais kosmiskais ķermens tuwojas faulei taišnā linijā, tad wišpahrigi nemot wiščch šemi teeschi newar ķert, tā ka faules kustibas wiršeens ar šemes žeka lihdsenumu stahw deesgan leelā lenki. Leelakā šchi ķermena tuwošchanās šemei atkarajas no ta gada laika, kurā wiščch

ar fauli fatiktos. Ja tas nashku uf dezembra beigam, tad kermens newaretu tuwotees semei wairat la faules attah-kumâ, kamehr, ja sadurfme notiktu 21. junijâ, wina at-tahkums no semes buhtu dauds neezigaks. Schai gadijumâ kermena peewillfchanas spehks preeksch semes buhtu stipraks la faules peewillfchanas spehks un tad seme laikam gan tiktu no sawa zeta nowirsita. Katra sinâ pee sadurfmes ar fauli winas masa tiktu diwreis tik leela un semes zetsch tiktu tuhliit pahrwehrtis loti gara elipsê, kuras faules tahluma puntts tiktu apshimets ar to weetu, kur seme atradâs katastrofas brihdi. Semes zeta pahrmaina zil-wezi tomehr neaishfahrtu, jo ta jau buhtu gahuse boja.

Ir finams ari eespehjamis, ka tahds tumfchs kosmifks kermens netuwojas faulei taisnâ liniâ, bet kahdâ koti eegatenâ elipsê. Tahdâ gadijumâ winsch ar fauli nesa-durtos, bet sawas warenâs peewillfchanas deht winsch manami pahrmainitu semes kustibu winas zekâ. Ja elipse, kuru apshimê minetais kermens, buhtu koti isstepta, un wina leelakâ tuwofchanâs faulei aissneegtu semes zeta eekschpuft, tad winsch fazeltu uf faules wirspufes milfigus pluhdus un lihds ar to ahrfahrtigu fiktuma isstarofchanas peeangfchanu. Bet ja abi pasfaules kermeni weens otu kaut tikai aissfahrtu, tad zaur to wehl tomehr isjeltos tahda karstuma kwehle, kura waretu semi pilnigi ispostit.

Tahda tumfcha kermena tuwofchanâs faulei norifnatos la leeliska debefs parahdiba. Tiklihds winsch buhtu aissneedfis to paschu attahkumu no faules, kahdâ atrodas seme, winam wajadsetu buht pilna mehnescha sposchumâ, tikai masleet neezigakâ leelumâ. Tad winsch nahktu ari tahdâs pat fasês la mehnes, fewifchki ja notikums buhtu junija mehnesi un tad no semes redsetu pee debefim diwus mehneschus, no kureem weens buhtu nekaitigs, bet otrs — jaunais — postu nefofchs wifai zilwezei.

Peenemfin, ka tumfchais kosmistais kermens, turesch uf

faules ustristu, nebuhtu wis ar sawu masu winai, bet tikai Jupiteram lihdsigs. Schai gadijumâ faules kustiba pret mineto kermeni buhtu manami lehnata un tas parah-ditos tikai la 9. leeluma swaigsne, tad winsch atrastos 3½ kahrtigâ Uрана attahkumâ, ta tad 1350 milj. juhdses no faules. Ja nu kosmistais kermenis buhtu pehz sma-guma un masas semei lihdsigs, tad winsch minetâ attahkumâ parahditos la 9. leeluma swaigsne un sadurtos ar fauli apmehram 3 gadu laikâ. Pee schis sadurfmes rabitais karstums buhtu, protams, manami neezigaks neta augfchâ minetâ gadijumâ, bet wehl weenmeh peeteekofchi leels, lai raditu preeksch semes wisbreesmigatâs fetas. Tamlihdsigs kosmistis kermens waretu jau nahkt tuwal neta wistahkato planetu zeki, kamehr winsch tiktu useets un zilweki schai gadijumâ waretu tik tikai nedauds mehneschus eepreeksch brihdinati, pirms notiktu beigu akts.

Ja faules sadurfme ar kahdu kosmistu kermeni nawa noleedsama, tad titpat mas mehš waram schaubitees ari par to, ka pehz peeteekofchi ilgeem laikeem faules fastapfees ar faulem, swaigsnes swaigschnu puduros kritis weena uf otras un pahrwehrtisees kwehlofchâs miglas masâs, no kuram atkal weidofees jaunâs swaigsnes un faulu fiftemas. Ta pasfaules radifchanâs rahda rinkofchanu, kura war koti dauds reises atfahrtotees, bet par kuras besgaligu at-fahrtofchanos newar buht ne runas. Kopejai pasfaules fiftemas kustibas energijai wajaga isdift, tiklihds fiktums buhs weenlihdsigi isdalijeas telpâ, lihds ar to ari buhs beigas wifam masu kustibam. Kad tas notiks, to nesina neweens, bet ka mainu rindofchanâs pasfaules wifumâ ir aprobeschota, par to nawa schaubu. Sinatne feko parah-dibu wirknei, bes ka aissneegtu winas fahkumu un beigas; arween wairat wispasfaules brihnumu wina atklahs, bet nefad newarês atminet leelo buhtibas mihtlu.

Biologifkas parahdibas.

S. Nowikowa.

X. *)

Ismaina.

I. No ta brihfscha, kad starp zilwekeem eeradâs ismaina, zehlâs jautajums, kahdâ famehrâ tai janoteek. Peemehram, zil labibas kuhlini jadod par weenu jehru, zil aitas par weenu wehrf. Tas ir wehrtibas jautajums, kuram uf zilweku dfinuma wehsturi bijis jo leels eespaids. Bilweks ar to neapmeerinajas, la norifnajas sozjalâs parahdibas; winsch drihs ari eedomajas, la tam wajadsetu norifnatees un winsch zenschas pehz tam, ka tās norifnajas ta, la winam israhdas taisnigi. Leetu un pakalpojumu wehrtibas jautajumâ ar to neapmeerinajas, ka nowehro jau pastahwofcho, bet bes kawefchanâs uftahda jautajumu par

fchi preekschmeta waj wina pakalpojuma taisnigu wehrtibu un rauga ar spaidu un likumifsteem lihdsfekteem, ismai-nitajam uslitt scho taisnigo zenu. Tiklihds nu likumdewejs kahdu zenu atfihst par taisnigu, kahds pateefbâ tas netaf naw, tad tas pilfomeem nodara daschfahrt nepanesamas zeeschanas. Is taisnigâs zenas idejas attihstas pa dafai tagadejais sozjalifms un pehtijumi par wehrtibu ir Karla Marksa un wifu kolektiwistu fiftemas pamati. Ta tad wehrtibas jautajumam ir pamata nosihme un daudsi raksti faraktiiti, lai to isfkaidrotu.

Lai man buhtu atkauts manu maso artawu peemest pee fchi nopeetnâ problema pahrbaudivchanas. Lai to waretu isfchirt, tad wispirms wajaga ispehtit dabifkos apstahklus un tad no teem taift flehdsenus.

*) Stat. „M. W.“ Nr. 11.

Leikšim weenu par wišam reisem, ka preekšmetu wehrtibu un zenu noteiz tās atteezibas, kahdās ismaina noteef. Nofaukums zena sihmejas fewišchi us kahdu falihdsinajumu ar kautkuru naudas daudsumu, wehrtiba turpretim us falihdsinajumu, kahdu isdara starp pašceem preekšmeteem. Ja šaka, ka weens ir 10 aitas wehrtis, tad tas ir tikpat itā teiktu, ka weenu wehrti war eemaint pret 10 aitam; ja šaka, ka weens hektolitrs labibas ir 20 frantus wehrtis, tad tas nosihmē, ka šcho daudsumu labibas war dabut eemaint, pret 6,45 grameem selta.

Atteeziba, kura prezes war ismainit, tā tad winu wehrtiba, ir atkariga:

No ahreja pašales stahwofka (objektivais weedoklis).

No ismainitaja dwehseles stahwofka (subjektivais weedoklis).

No objektiva weedofka preekšmeta wehrtiba atkariga no laika, tā to tuhliit peerahdišchu; no subjektiva weedofka ta padota spreedumam un juhtam. Pehdejās naw eespehjams nekahdā sīnā skaidri noteikt un tām naw nekahdas mehraulšas; ta ir eescheja darišana, kur newar eespeestees nekahdi pehtijumi. Lai tās analisetu, tad wadjasetu jo smalki pašit zilweka smadsenu mehanismu, un tās preekš muhfu pehtijumeem neras naw peeejamas.

Ihweena ismaina nepeeezešchami aptwer eeschejo un ahrejo faktoru, ne weenu ne otu ne us azumirkli newar atstunt pee malas. Abi weenmehr darbojas weenadā stiprumā. Bet analiset war tikai ahrejos faktorus, kamehr pee eeschejeem tas nekad naw pilnigi eespehjams, Tapeh; ari ahrejee labaki šaprotami, nekā eeschejee.

Ja nostahjas us ahrejo weedokli, tad war usstahdit fekofchus diwus apgalwojumus.

1) Kahda preekšmeta wehrtiba stahw otradā atteezibā pret to laiku, kas bijis wjadšigs wina gatawofchanai.

2) Kahda preekšmeta wehrtiba stahw teeschā atteezibā pret to laiku, kuru ar to war eetaupit.

Ka wehrtiba atkarajas no laika, to peerahda muhfu personu zeenišana. Ar apbrihnofchanu lasam, ka Händels šawu Mesiasu komponējis diwi nedekās. Rosnijs šawu Sewitas bahrsddšini 20 deenās. Tapeh; mehš Händeli un Rosniju atsihtam par genijeem, kas nosihmē tikdaudš, ka wineem tā personam ir loti leela wehrtiba. Ja Händelam preekš šawa Mesiasa buhtu wjadsejis 14 gadu un Rosnijam preekš šawa Bahrsddšina 20 gadu, tad mehš winu mustikalisto geniju atsihtum par daudš wahjatu. Jo wineem tad tā mustikeem buhtu daudš masaf wehrtibas. Raschiba drofchi ween ikreis naw pahratums; bet naw ari apstribdams, ka pee žitadi weenadām ihpašchibam, ahtral strahdajofchu autoru usflata par pahrato. Daschreis šaka: „Šchis waj tas raksta meistersa rakstus spēhledamees,“ un atrada to par wišai apbrihnojumu. Gluschi pareift. Bet nofaukums „spēhledamees“ taisni nosihmē — ihstā laikā.

Otrs wehrtejumš: nesen notureja šajihsti starp mašchinu rakstijateem. Pirmo godalgu dabuja tas zilweks, kas weenā minūtē usrakstija wišwairaf wahrdu un pee tam taišija wišmasaf kluhdu. Ari te, tā redšams, ka pee žitadi weenadām ihpašchibam to usflata par pahrato, kas ahtraki

strahdā. Mašchinu rakstijajam peh; amata, kas minūtē raksta 70 wahrduš, ir wairaf wehrtibas nekā tahdam, kas raksta tikai 50. Preekš wišceem amatneeeem un mahšli-neeceem amata waj mahššlas wehrtiba stahw otradā atteezibā pret laiku, kuraš wajadšigs wina darba pagatawofchanai.

Tagad pahreešim no zilweceem us preekšmeteem un produkteem.

Žekturšch preekšmets, kura pagatawofchana waj peesawinaschanaš nekahdu laiku neprafa, nemafšā neneeka, bet ari preekšch ismainas tam naw nekahdas wehrtibas. Tā tas ir ar gaisu, kuru elpojām; bes wiša ka mehš waram istikt, tikai bes gaisa ne, jo kad ta mums truhst tikai weenu weenigu minuti, tad mums tuhliit jamiršt. Bet tomehr tam naw nekahdas wehrtibas, tapeh; ka puhles wina eeguhšchanaš neprafa nekahdu laiku.

Išstaigadami produkzijas, weenalga laufšaimneeziššas waj ruhpneeziššas, leelo pašchumu, mehš redšam, ka jo masafs ir laiks, kahds wjadšigs preekšch kahda raschojuma isgatawofchanaš, jo semata ir ari wina zena. Gesahšim ar laufšaimneezišchu: te mums ir laufs, kuru apstrahdā peezi wihri. Pirmā gadā tur usaug 30 puhri labibas, kuruš pahrdod par 3 rubkeem puhra. Otrā gadā rascha ir labaka. Peezi wihri no ta pašcha lauka eewah; 60 puhruš; bet zena kriht us 1½ rubkeem par puhru. Kapeh;? Tapeh; ka pirmā gadā peezeem wihreem wjadseja strahdat 75 deenas preekšch 1½ puhra raschofchanaš, kamehr otrā gadā tikai 37 deenas. (Ja peezi wihri pa gadu strahdā 300 deenas, tad wišceem preekšch 30 puhru labibas raschofchanaš wjaga 1500 deenu.) Ja labiba wišur augtu pate no fewis, tā ka preekšch winaš eeguhšchanaš newjadsetu nekahda laika, tad tai nebuhtu nekahdas wehrtibas. Otrs weedoklis: agraf wjadseja peežu zilweku preekšch 30 puhru labibas raschofchanaš no weenas desetinās. Bet nu nahš mehaniski isgudrojumi, kuri weenam pašcham zilwekam padara eespehjamu pastrahdat šcho darbu. Šchāš gadijumā 1½ puhra labibas raschofchanaš wairš neprafa 75 deenas, bet tikai 15, zaur ko laufšaimneeka isdewumi eewehrojami teef pamafinati. Winaš tad war šawu labibu šagahdat par lehtaku zenu, nekā kad tam ta buhtu jarascho ar peežu wihru palihdsibu.

Ruhpneezibā nacionalekonomi prezes wehrtē tikai nauda un šneeds wišai eewehrojamus peemehrus par zenu krišchānu. Tā sehršahbe, kura agraf maksaja 4 rubtus mahrzinā, zaur jauneem isgudrojumeem winaš pagatawofchanaš, nokrituse lihds weenai kapeikai. Aluminijs preekšch 50 gadeem maksaja 50 rubtus mahrzinā, tagad maksā tikai 50 kapeikas. Nacionalekonomi deemschehl wehrtē peh; darba stundam; bet patš par fewi šaprotams, ka zenas pašeminaschana eespehjama, ja to pašchu prezi war pagatawot ihšakā laikā. Tā mehš šinam, ka 15. gadu šintena šahšumā ar roku rakstija bibeles maksaja apmehram 250 rubtus, kamehr tagad to war dabut par pahra waj wehl masaf rubkeem. Kapeh; tā? Tapeh; ka bibeles pagatawofchana 15. gadu šinteni prašija 500 deenas, kamehr tagad bibeli rotazijas prešē nodrukā 4—5 stundās.

Ja weenam wihrām weenas muzas smagums janes weenu kilometru, tad tas ismaksā apmēram 80 kapeikas; pa dšelszēlu to pašu vedot jamašā tikai weena zeturdala kapeikas, kamehr leelajos tvaikonos to wed par kahdu tšhetrtuhtstoto dafu kapeikas. Bet kā tad tas isskaidrojams? Tas isskaidrojas tā, ka weens kurinatājs, weens mašīnists un divi konduktori war weenu brauzeenu ar 33 wagoneem un 350 tonnu smagumā weenu kilometru nowest divi minutu laikā, kamehr uš muguru šho nastu nesot preekšč tam wajadsetu 8750 minutes. Tā tad modernā mehaniskā rihšofchanās pirmatnejo pamehmeenū padarijuse 4375 reis ahtraku. Un tapeh; tas ari ir lehtati, jeb, ja tā grib teikt, šaimneeziskati. Tas pats ir ar wehrpšchanu. Agrak wahrpštas greesās minūtē dāschus šintus reisu, tagad ir tahdas, kuras weenā minūtē apgreesčas 18,000 reis. Mudelši tā teek ahtraki pagatawoti un aij tam ari wiņu zenas ir semalas.

Tapeh; preekščmeta wehrtiba stahw otradā atteezibā pret to laiku, kas wajadšigs wiņa isgatawofchanai.

Bet te eebildis, ka weenmehr tas tā neefot. Deenwid-Afrikā, Komberlejas turumā, dāšchi mekletaji pastaigadamees bija atradušchi leelus dimantus. Preekšč dimantu pazelšchanas wineem newajadseja ne minutes laika un tomehr dimanteem bija milsiška wehrtiba. Bet tas nemas nerunā pretim manam apgalwojumam, ja tik grib papuhletees, šho atgadijumu analizet lihds galam. Ja itweenam zilwekam it azumirkli šawā muhščā wajadsetu tikai paleektees, lai pazeltu dimantus, tas ir, ja wiņu peefawinašchanās praštu wišai mas laika, tad dimanti nebuhdu wairak wehrti kā krama atmeni. Bet tahdu gadijumu naw daudš, kur laimigi zilweki nejauschī atrod leelus dimanta gabalus. Tuhtstoscheem zilweku pastaigajas waj wefeleem gadeem un tomehr neatrod dimantus. Wajaga eewehrot wišus zilwekus un newis katru zilweku par fewi, kuram bijuse ta retā laime. Tapeh; negrosits paleef litums, kuru esmu usstahdijis, par šawstarpeju atteezibu stary laiku un zenu.

Gešim nu tahlak pee apgalwojuma, ka kahda preekščmeta wehrtiba stahw teeschā atteezibā pret to laiku, kahds pee wiņa pagatawofchanas eetaupams.

Tas wišpirms isskaidro, kapeh; isturigakeem preekščmeteem ir augstaka zena. Kad amatneeks eegahdajas kahdu rihku, kufsch winam kalpo divi un newis weenu gadu, tad wiņsch war to pašu staitu preekščmetu pagatawot ar weenu daiktu, kā ar divi daikteem. Šchāi gadijumā teek eetaupits laiks preekšč otra rihka pagatawofchanas un šho laiku war isleetot zitadeem mehrkeem. Tapeh; šabeedribai weenadā laikā buhs wairak rihku, un tas ir tas pats, kā itkura rihka pagatawofchana prasa masal laika. Tapat namus pilsehtās wajaga atjaunot tikai it pa 200 gadeem, ja tee stipri buhweti, kamehr nestipri buhweti jaatjauno jau peh; 100 gadeem. Zaur leelaku isturibu teek eetaupits šinams spehks un eetaupito daudsumu war isleetot zitu namu buhwefchanai. Tā tad buhs wairak namu, un tas buhs tas pats, itkā kad preekšč itkura nama ušbuhwefchanas buhtu isleetots masal laika.

Bet apgalwojums, ka wehrtiba stahw teeschā atteezibā pret eetaupito laiku, top zaur to wehl jo gaischal peerahdits, kad apluhko produzijai wajadšigos pamehmeenus un mašinas.

Ir pašhštama legende par šchacha isgudrotaju, kufsch few par algu prašja weenu labibas graudu uš šchacha pirmo kwadratu, divi graudus uš otru, tšhetrus uš trescho un tā tahlak. Ja tā turpinam, tad šaka, ka škaitli 2 pazelšam 63. potenzē. Zesim nu kahdu škaitli 63. potenzē. Aprehšinaschanu nobod diweem matematikeem. Weens reišinaschanu isdara peh; rindas: 2 reis 2 ir 4; 2 reis 4 ir 8 un tā tahlak. Šchahda isrehšinaschana praštu, teišim, 100 stundas. Zits matematikis atrod kahdu genialu formulu un to pašu darbu isdara dāschās minūtēs. Azim redsot, otra matematika rehšinaschana ir daudš wairak wehrtā nekā pirmā, un ja kahdam buhtu wajadšigs šawā deenestā nemt kahdu matematiki, tad wiņsch otrajam maksatu daudš wairak algas, nekā pirmajam. Augligam laukam ir daudš leelaka wehrtiba, nekā neaugligam, tapeh; ka tas dod leelakas raschas. Tas nu atwedinams uš to, ka itweenam zilwekam weena pubra labibas raschofchana maksā masal laika.

Te mums ir Marinonija rotazijas prese un weza rokas speestawa. Pirmā drūka 72,000 eksemplarus weenā stundā, pehdeja itai 400. Uš azumirkli nu peememšim, lai problems buhtu weentahrschaks, ka abu mašīnu pagatawofchana prasa weenadu laiku. Kura nu ir wairak wehrtā? Droschi ween Marinonija mašīna, un taifni tapeh; ka wiņa aistaupa laiku. Šchi fakta zehlonis ir gluschi weentahrschaks, bet lai to labi šaprastu, problemu wajaga atwedinat atpakal uš wiņa pirmatnejeem pamateem. Sedomasimees, ka kahds wihrs Pauls wehlas pirkt Marinonija mašīnu un šina, ka wiņsch peh; mašīnas nepiršchanas wehl war dšihwot 1000 stundas. Geguhdams šho mašīnu, wiņsch eeguhst ari 72 miljonus eksemplarus no kahda drukas darba. Ja wiņsch nem wezo preš, tad wiņsch eeguhst tikai 400,000 eksemplarus. Pauls šaprotams buhs ar meeru Marinonija mašīnu eemaint pret leelaku daudsumu produktu, jo ta winam ari speh; dot leelaku daudsumu raschojumu. Bet leelaks škaitis produktu tai pašā laikā nu naw nekās zits, kā ta laika aprobeschajums, kahds wajadšigs preekšč katra šho produktu pagatawofchanas.

Analisešim šho peemehru lihds galam. Marinonija mašīna šatura divi leetas 1) šinamu škaitu ratu, šwiru, steenu u. t. t., materialus preekščmetus, un 2) ideju, kura šatopo šchos materialos preekščmetus un no teem istaišijuse apbrihnojumu rihku. Steeni, rati u. t. t. preekšč šawas pagatawofchanas šinamā laikā šprihdi prasa 200 darba deenas, kuras zītā laikā war šaišinatees uš 50 darba deenam. Tad Marinonija mašīna buhs masal wehrtā nekā agrak. Tā tas bija ar welošpedeem, kuras šahumā pahrdewa par 200 rbl. un kuras tagad war dabuht par 75 rbl. Bet pat ja preekšč Marinonija mašīnas pagatawofchanas wajadšigo laiku šaišina uš pusi, tad wiņa war tomehr paturet šawu wezo zenu tikmehr, kamehr isgudrotājs wares ismantot šawu patentu; ar ziteem wahrdeem tikmehr,

famehr galwenà leeta paliks laika eetaupijums, kufsch ar mafchinu fafneedsams.

Ir finans, ka Besemers zaur fawu pahrlaboto tehrauda eegubfchanu nopelnijis wairaf par 25 miljoneem. Ko tad tas nofihmè? Weenfahrschi to, ka bef Besemera ifgudrojuma zilwezei peejeamais tehrauda daudsums buhtu bijis daudf mafaks nekà tas tagad ir. Besemera ifgudrojums pee tehrauda pagatawofchanas faifhfnajis wajadfigo laiku un tapehz wina metodei ir ta wehrtiba, kura ir wifamtam tehraudam, kufsch tagad atrodas un bef ta nemas nebuhtu.

Tagad apluhfofm algu fwarigo jautajumu. Alga ir kalpojuma ifmaina pret prezi. Kahdà famehrà nu kahds darbs ifmainams pret kahdu prezi, peemehram zil mahrzinas maises wajaga dot par weenas stundas puhlem? (Zai jo labaki fapraftu fainneezifkàs parahdibas, tad wajaga pehz eefpehjas iffargatees runat par naudu, tapehz ka ta fajauz notikumumu pareifu ifpraschanu. Sa darba dewejs strahdneekam par deenas darbu mafkà 2 rbf., tad pateefibà tas ir tas pats, kà kad winsch tam dotu finamu daudsumu pahrtikas weelu, apgehrba u. t. t., jo strahdneeks fawus diwus rubfus tuhliit ifmainis pret fcham prezem. Bet tà ka famehrs ftarp monetas weenibu un prezem pastahwigi mainas, tad strahdneeks war gan wopelnit wairaf naudas, bet par to dabut mafak maises, alus, apgehrba u. t. t. Tapehz naw eeteizams par naudu runat, bet tikai par dffihwes ihftenibu.)

Schis ifmainas atteezibas atkarigas no diwi leetam, kuras fawukahrt atkarigas no laika: no subjektiwà un objektiwà faktora.

1. Algas paaugftinajums ftahw teefchà famehrà ar laiku, kufsch ziteem zaur to eetaupits. Tas ir subjektiwais weedokls, ta ir apluhfofchana, kura eet no eeffcheenes uf ahreeni.

2. Algas paaugftinajums teefchà famehrà ar laiku, kufsch zaur ziteem teef eetaupits. Tas ir objektiwais weedoklis, ta ir apluhfofchana no ahreenes uf eeffcheeni. Scho weedokli fauz ari par apfahrtnes apftahkli.

No subjektiwà ftahwofka ir faprotams, ka jo ahtrati strahdneeks fawu darbu ifpilda, jo leelata ir wina darba wehrtiba. Sedomaftimees diwi strahdneekus, no kureem weens pa deenu nogahdà pee malas diwi kubikmetrus grufchu un otrs tikai weenu kubikmetru. Ifweens darba dewejs buhs gataws, pirmajam mafkat augftatu algu nekà otrajam. Personifkà weikliba jeb dabas dotà individualà fpehja war strahdneekam eeneft leelatu waj mafaku atalgjumu, kà nu ta ftahw teefchà atteezibà uf laiku, kuru winsch war preefch ziteem faifhfnat. Bet ar individuefo fpehju apluhfofchanu ween newar aprobeschotees, jo muhsu lauku fareschgitàs parahdibàs ari teknikai peekriht wifai leela loma.

Preefch kahdeem gadeem kahds amerikaneetis ifgudroja kahdu jaunu austuwi, par kuru Bellets faka fetofcho: „Wifai eewehrojama is jaueerihfojums, zaur kuru fchi mafchina atfchfiras no zitàm, ir winas zentralais wahrpstu fols, ta ir magafina, ja reis peepildita, aptwer 14 faiwes; bet

galwenà leeta ir ta, ja fauwe fchautuwè fahf eet mafumà, tad fchautuwe automatifti dabun jaunu faiwè. Zaur fcho eerihfojumu mafchina fpehji finamu laiku weena pate strahdat (ja laut kas ir nekahrtibà, tad wina apftahjas), kas leelifti pawairo winas rafchibu. Kad darba deenas beigàs neweena wairs naw fabrikà, tad mafchinai leef weenai pafchaj strahdat bef wadibas. Un kad rihtà strahdneeki fanahf, tad jau laba teefa noaufa.“ Bet tas naw weenigais fchàs austuwes labums. Tà ka ta reisè apgahdata ar 14 faiwem, tad ari newajaga winas gaitu apturet, lai fchautuwi pil-ditu ar jaunu materialu. Ar to tad ari pasaudè 14 reis mafak laika un par til daudf ari rafchiba pazelta.

Weens strahdneeks tai pafchà laikà ifstrahdà weena metra audelka weetà 14 metrus. Tas war ifpildit 14 zilweku weetu. Tas ir tas pats, itkà strahdneeks buhtu kfuwis weiklaks. Pawairojufes to pakalpojumu fuma, kuru winsch dod zilwezei un wina alga war pawairotees lihdfigà famehrà. Tai pafchà laikà winsch dod wairaf rafchojumu, wina war ari wairaf rafchojumu ifmainit, ziteem wahrdeem fakot winsch war dabut leelatu algu. War ufstahdit kà likumu, ka alga pazekas tai mehrà, jo mafak laika kahdam strahdneekam wajaga preefch kahdas derigas leetas pagatawofchanas. Tà tad alga teefchi atkariga no laika.

Apluhfofm tagad objektiwu weedokli, algu famehrà ar laiku, kufsch zaur ziteem eetaupits.

Jau agraf teizu, ka fainneezifkàs parahdibas eebahftas tà fakot weena otrà un ka wifpahrejee prinzipi parahdas jau dihgta attihftibà. Tapat tas ir ar algu. Ta ifjekas no kooperazijas weenà un tai pafchà weetà. Memfm atfal mefchonus, kuri faweenojas uf kahda fwehra medibam, peem. fubra. Kad kufstonis nomedit, tad medineeki ifdala gafu. Ifweenam beedram peekrihtofchais gabals ir wina darba alga, kahdu dod medibas. No fchi notikuma attihftas wifa algu fiftema, kahda muhsu fabeedribas apftahkfos til plafchi attihftita.

Kad medijums fagraifts gabalos, zil leelu datu tad dabus katrs no medineekeem? Ir diwi faktori: ifdalfchanas weids un medijuma nofihme. Kahdas ari nebuhtu pirmà faktora fefas, tad tas tomehr nekawè, ka leelata loma peekriht otrajam faktoram. Jo kad medijums ir maf eenefigs, tad ifdalamos gabalus war padarit zil ween eefpehjam weenabus, dalibneeki tomehr zeetis badu. Sa turpretim medijums bijis koti leels, tad pat koti neweenadas datas war dot peeteefofchu baribu.

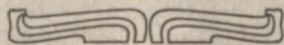
Zilweze fawà wifumà ir tas pats, kas fchi medineeku banda mafumà. Saimneezifkà parahdiba paleef ta pate, ja to ari paplafchina ahrfahrtejà mehrà. Wahrdu fakot, strahdneeki dalas produktos, kurus wini fanes uf tirgu. Waj tee nu ir weenadi waj neweenadi ifdaliti, galwenais jautajums ir produktu apmehrs. Ja fchis apmehrs ir maf, tad pofts paleef weenmehr, lai to ifdala waj kà. Tà ka nu uf tirus fanesto produktu daudsums ir jo leelaks, jo ihfaks ir laiks, kas wajadfigs preefch ihweena produkta ifgatawofchanas, tad te atkal redsam, ka alga ir atkariga no laika. Naw nekahda fewifchka algas fonda,

tā to domaja nazionalekonomi beidsamā gadu ūntena ūh-
tumā. Šho fondu ūstahda wiūu zilweku kopraūhojumi,
un alga realā un absolūtā ūhrtā wār eet uū augūhu, tū-
lihs ūhīs wiūpahrejais fonsds pawairojas. Ir weegli, to jo
gaischi peerahdit.

Peenemūim, ka no ūahdas raūūas isnahū 100 puhru
labibas. Te nahū weens strahdneeks un ūaka: „ūūmu ar
meeru, jums ūho labibu noptaut par desmit puhreem la-
bibas.“ Ja ūahdu lihumu noūlehds, tad ihūtenibā abi
dalibneeki isdala labibu, tā ka dewinas dafas paleet
ihpaūūneekam un desmito panem strahdneeks. Mahūamā
gadā lauks atkal dod 100 puhrus labibas. Bet tagad
strahdneeks wairs neptauj par 10 puhreem, wiūūū praūa
trihsdesmit. Ja ihpaūūneeks tā ar meeru tad strahdneeka
alga leekas pazehluūs. Preekūū ūhi indiwida gan, bet
ne preekūū wiūeem ziteem. Lauks arween dewis tikai 100

puhrus, un kas weenam no ta isnahū wairak, tas otram
buhs maūak. Bet ja lauks, kurschi pirmā gadā dewa 100
puhrus otrā gadā buhtu dewis 300 puhrus, tad leetas buhtu
groūūūūūūū. Strahdneeks tad waretu praūit to paūchu
daku, desmito no raūūas, bet wina daka buhtu 3 reis
leelata, ūamehr darba daka nebuhtu pamasiūajufes. Tas
buhtu reals un absoluts pawairojums un newis relatīvs
un tā tad ūawā ūinā ūiktīvs.

Ja nu weena lauka weetā un weenas labibas weetā
nemam wiūu paūaules raūchu un daūhados augūūs, tad
redūūim to paūchu parahdibu. Tā ka ta noteek daudū lee-
lakā plaūūumā, tad ar to winas buhtnē nekas wehl ne-
groūas. Te, tāpat kā minetā labibas laukā, reala un
absoluta paaugūūinaūūana tikai tad buhs eespehjaūa, kad
produkūija pawairoūees, tas ir, kad pamasiūaūees preekūū
winas wajadūigais laiks.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlōf romans.

(Turpinajums.)

Wina ūehūū un ūihwi raugas uū maūajām, ūilajām
ūwaigūnitem, ūchim laimes luteklitem, kurās wiūi laudīs
mihl, ūchim — maūajeempraweescheem, kas, ūlāistas jau paūūas
par ūewi, top wehl ūlāistakas apstarotas no wiūas tās
laimes ūpoūūuma, kuru winas ūola, no wiūas tās laimes
ūpoūūuma, kurai janahū. Un ūehūūot un tās uūluhojot,
Annas dwehūelē ūakrahjas nīnumš, tumūūū kā pehrtonis
un aūš tā ūibens.

„Ar ūahdu teeūūbu,“ wina domā, „ar ūahdu teeūūbu
walkā graūeene Dohna ūho ūilo anemonu puūūhi, kurūū ir
ūapluhūts ūtebi kraūmalā?“

„At, wini wiūi bija ūahrdinataji, wiūi kopā. Sintrams,
graūeene, wiūi ūchee zilweki, kas zentās Gestu Berlingu
pawest uū ūaunu. Bet wina aiūūtahwēs to, aiūūtahwēs weena
pret wiūeem. Ja tas ari maūfatu winas ūirds aūnis, tomehr
wina to daritu.“

Wina juht, ka tai wajaga ūhīs puūes redūet israutas
graūeenei no rokas, nomeūtas ūemē, ūamihditas, ūaberūtas,
pirms wina wehl ūilo kabinetu atūahjuūe.

Wina to juht un eesahū pret ūilajām ūwaigūnitem zihnu
uū dūihwihu un nahwi. ūahlē wezās kundūes dus, atūpee-
duūūas galwas lehnkreūūū ūpilwenos un nemana neka;
kungi meerigi un omuligi kuhpina grafa iūtabā ūawas
pihpēs — wiūs pilns meera. Titai maūajā ūilajā kabinetā
norīūnas ismiūuma pilna zihna.

O, zil gudri rihhojas tee, kas noleek ūolijumu pee malas,
kas prot klufet un gaidit, kas ūpehji ūirdi aplufināt un
paūautees Deewa wadibā un rokā! Jo nemeeriga ūirds eet
tikai muhscham pa maldu zekeem. Muhscham ūaunais pa-
dara ūaunumu tikai wehl ūaunaku.

Bet Annai ūtjernheū tagad beidsot leekas, ka ta pat-
laban eeraudūijufe mahūnos ūawa waditaja pirktu.

„Anna,“ graūeene ūaka, paūahūti man kaut ko.“

„Par ko lai es ūahūtu?“

„At,“ ūaka graūeene, mihti glahūtidama ūawas puūes.

„Waj tu newari paūahūtit kaut ko par mihsleūtibu?“

„Ne, es no mihsleūtibas neka nesinu.“

„Kā tu runā! Waj tad tu nesini paūaulē ūahdas
muischās, kuru ūauz ūtebi, un waj tur netschum un ne-
mudūch no weūela bara kawaleeru?“

„Ja,“ atbild Anna, „es ūinu ūahdu muischu ūtebi un
tur dūihwo wihri, kuri ūawas ūemes dūihwibas ūulu ūuhz
laukā, kuri padara muhs kraūa nopeetna darba neūpehji-
gas, kuri pawed peeaugoūho jaunibu un nowada nezeūos muhsu
apdahwinatatās galwas! Waj tu gribi dūirdet ko no teem?
Tu gribi paūlauūtees wīnu mihsleūtibas ūahūtus?“

„Ja, es gribu to! Man ūchee kawaleeri gluschi labi
patihū!“

Tad Anna ūtjernheū ūahū ūahūtit. Wina runā ihūos
teikumos, kā weza dūeefmu grahmata, jo winas juhtas
pūoūas tik wehtraini, ka ta ir gandrihs tuwu noūlahpūūana-
i. Katrā wahrdā dreb ūlepena ūaūūlība un graūeene, ūaufotees,
juht reiē bailēs un ūinkahribu —: „Kas kawaleeru mihs-
leūtiba? Kas kawaleeru uūtiziba? Weena mihsūakā tam
ūhodeen, otra riht, weena auūtrumos, otra reetumos.
Nekas teem naw par augūtu, nekas par neezigu: weenu
deen graūeene, otru deen ubagu meitene. Nekas paūaulē
naw tik plaūūūs kā wina ūirds. Bet wai! tai nabadūitei,
kas kawaleeri mihl! Wīnai jameklē tas guūot peedūehrees
zeūmalas grahwjos. Wīnai klufu zeeūot janoraugas, kā
wiūūū noūpehlē winas behrnu pajumtu. Wīnai japanes,

ka winsch deewina zitas seeweetes. Ai, Elisabet, ja kawaleeris usluhdi godigu seeweeti us deju, tad tai buhtu jatfakas; ja winsch peedahwa tai pufes, tai wajadsetu tas nomest sem kahjam un samihdit; ja wina to mihl, tai labak wajadsetu mirt, nekà kluht tam par seewu. — Stary kawaleereem bija weens nosweests mahzitajs. Winsch dserfchanas deht bij pasaudejis sawu amatu. Winsch bij kaphis apsturbis altari. Bij isdsehris wisu altara wihnu. Waj tu esi ko par winu dsirdejuse?"

"Nè."

"Tuhdat pehz tam, kad winsch bij tizis atzelts no amata, winsch bij eesahzis wasatees kà deedelneeks pa pasauli. Schuhpojis kà ahrprahstigs. Winsch bijis gataws nodarbotees pat ar sagfchanu, lai tikai tiftu pee brandwihna.

"Kà winu sawa?"

"Winsch wairs Ekebi nedfihwo. — Toreis majoreene bij winu usnehmuse, dahwajuse tam drehbes un peerunajuse tawu wihra mahiti, peenemt to tawam wihram, jaunajam grafam Henrikam par mahifkolotaju."

"Nosweestu mahzitaju?"

"Al, winsch bija jauns, spehzigs wihreetis un, bagats ar sinafchanam. Par winu newareja fazit neweena kauna wahrda, kad tikai winsch nedsehra. Grafeene Marta luhkojās us tahdam leetam zaur pirksteem. Pee tam winai bij saws preeks, pawasat prahwestu un kaplanu drufku pee deguna gala. Tomehr wina pawehleja, ka neweenam naw brijhw runat ar winas behrneem kaut ko par fkolotaja pagahitni, jo tad winas dehts pasaudetu pret to respektu un winas meita newaretu eeredset ta ne sawa turwumà. Jo ta bija toti schkifsta.

"Tà winsch bija eeradees sche Borgà. Bij kautri apstahjees pee durwim, apsehdees us krehfla stuhrišcha, pee galda mehdis zeest kluflu un nahkot behdis no teem lejà, parkà.

"Tomehr tur winsch beeschi ween fastapis us wentuligajeem zelineem jauno grafeeni, Ebbu Dohnu. Wina nebija no trofchnainu dšihru mihletajam, kahdi pehz grafeenes wihra nahwes tik beeschi trofchnodami wirpufoja pa pils sahlem. Wina nepeedereja pee teem, kas skatas spih-tibas pilnàm azim pasaulei pretim. Wina bija tik maiga, tik bailiga. Pat pehz tam, kad tai bija peepildijufchees septinapadmit gadi, wina bija tik bailiga kà behrns. Bet flaiſta ar sawam bruhnajam azim un flto fahrtumu waigos. Tàs flaitais stahws turejās drufku noleezees, masà, schaurà roka tikko manami atbildeja, kad to speeda. Winas masà mutite bija wisklusala un turklajt wisnopenmakà no wisam mutem pasaulè. Un tad winas bals, winas mihksta, flaidrà bals, kura wahrbus isrunaja tik flaiſti un lehni, kura nekaneja nekad pahrgalwigi, nekad ar jaunekles karstumu, bet arween rahmi, mihksta ritmà, kà noguruscha mahflineeka pehdejais akords!

"Wina nebija tahda kà zitas. Kahjas semi aiftika tit weegli, itkà ta buhtu masa behglite. Azis tai bija arween nolaiſtas, lai netrauzetu winai apluhkot atkal un atkal sawas paschas eefchfigo domu glesnas. Winas dwehfele bija jau no behrnu deenam no pasaules pazehlfuses un no wehrfufes.

"Masmai esot, tai wezmahte bija mehginajuse stahstit pasafas. Kahdu wakaru tàs bija sehbejufchas pee lamina, pasazina bija jau gala. Wispahreji pasazinu laifs jau bija pagahjis. Tàs bija sawu muhschu pahrdfihwojufchas, kà uguns leesmas nosalgodamas sawa krahfchnaja spofschumà. Bet nu waroni guleja nokauti un flaiſtas prinzeſes bija fagrusdufchas par oglitem, kamehr jauna uguns tàs no jauna modinatu augfcham. Bet meitenes roka wehl arween guleja us wezmahtes zela un glahstija tàs apgehrba fihdu — scho spodro audumu, kurfch spehi kleeht kà mas putninfch. Schai rozinas kufstibai bija nosihmet luhgumees, jo masà peedereja pee teem behrneem, kuri nekad neluhd ar wahrdeem.

"Tad wezà bija eesahfufe glufchi kluſtem stahstit par behrninu juhdu semè, kurfch tapis dsemdets, lai kluhtu par leelu kehniu. Engeki peeſtandinajufchi pasauli flawas dsesfmam, no austrumu semes nahfufchi gudree, waditi no debes swaigsnem, dahwinat jannpeedſimusfchajam seltu un kwehpinoſchas sahles, firmi wihri un seewas praweetojufchi par wina gudribu. Schis puifens usaudſis nesalihdſinami flaiſtats un gudrats nekà wifit ziti behrni. Jau diwpadfmit gadus wezs winsch bija sawa gudribà augstaks par wiseem augſtpeereereem un rakſtu mahzitajeem.

"Tad wezà mahte turpinaja winai stahstit par wisdaitako, ko seme jekad redsejufe, par scha behrna dšihwi zilweku widu, kaunàs pasaules widu, kura negribejufe atfihit winu par sawu kehniu.

"Wina stahstija tai, kà behrns usaudſis par wihru, bet wehl weenmehr tam apfahrt notikufchi brijhnumi un ſihmes. Wifs, kas wirs semes, winu mihlejis un tam kalpojis, isnemot zilwekus. Siwis kahwufchas wina tikfleem, uhdens pahrwehrtees par wihnu, kad winsch to wehlejees.

"Bet zilweki nezehlfufchi ſchi leelà kehniina us trona, nedewufchi winam selta krona galwà. Par nabagu wini litufchi tam ſtaigat sawa widu.

"Un leelais kehwinfch tomehr bijis pret wineem labš. Winsch dsedinajis winu flimneekus, dewis azu gaismu akleem un zehlis augfcham mirufchus.

"Bet — wezà stahstija — zilweki negribeja leelà kehniina few par waldineeku. Wini ifſuhitija kara wihrus to fawtwert, nirgadamees ispuſchkoja to ar kroni un fzepteri, aplika garu mehteli un lika, ar kufstu us kameefcheem, kahpt us peeres weetu. Al, behrnin, labais kehwinfch mihleja augstus kalnus. Mattis winsch beeschi mehdsà kahpt winos runatees ar debes eemihneekem un deenu winsch mihleja fehdet winu peegahjes un mahzit kauschu baruš. Bet tagad tee winu ufweda us kalna, lai peeſſtu pee kufsta. Tee eedfina winam rokàs un kahjās naglas un pahabra labo kehniu kufstà, itkà winsch buhtu bijis laupitajs un kaundaris.

"Un kaudis winu ſaimoja un apfmehta un tikai wina mahte un draugi raudaja, ka tam jamirſt, pirms winsch bijis par kehniu, par kahdu tam bija jateek.

"Al, kà par winu fehroja wisas nedfihwàs leetas! Saule pasauđeja sawu spofschumu, kalni drebeja, deewa-

Beatrice Cenci.

Gido Reni glesna.

nama preefchters pahrpilhsa widu puschu un kapi atwehrs, lai mironi waretu isnahft apleezinat sawas fahpes.

— — — — —
 Masà meitene bija eespeedufes ar galwinu wezmahtei kleshpi un schnuftstejuse, itkà tai firds luhstu.

„Neraudi, behrnin, labais kehniensch ir atkal uszehlees no kapa un usbrauzis debefis pee sawa tehwa.

„Wezmaht, bija schnuftstejuse masà, waj winsch nepad nedabuja sawas walsstibas?

„Winsch fehseh debefis pee Deewa labàs rokas.

„Bet tas nebija winu apmeerinajis. Wina bija raudajuse tik ismifuse un nemitigi, zil ween titai behrns war.

„Kalab tee bija pret winu tik fauni? Kà wini drihsteja pret to, tik launi buht?

„Wezajai bija kluwis gandrihs bail par schim pahrmehrigajam behrna fahpem.

„Wezo maht, wezo maht, fahi, ka tas naw teefa, ka tà nebeidsàs! Sati, ka tee nebija tik fauni! Sati, ka winsch ir dabujis sawu walsstibu schepat pasaulè!

„Wina bija kehrufes wezajai ap kaslu un luhguse un raudajuse bes miteschanàs.

„Behrns, behrns! wezà mahte bij atbildejuse, gribe-dama to apmeerinat, daudsi zilweki tiz, ka winsch wehl atnahfs. Tad winsch semi uswarès un waldis un padaris pasauli par jauku laimes walsi, kura pastahwès tuhstoschu gadu. Tad wiffi niknee swehri paliks rahmi, masi behrni spehlefees pee odschu ligdam, lahtschi un awis ganisees meerigi weenà ganamà pulkà. Zilweki nedaris wairs weens otram fahpju, schkehpi un sobeni tiks sakalti istaptis un arklos un wifur buhs titai preeks un laime, jo labee buhs us pasaulès par pirmajeem.

„Tad meitenes afarotà feja bija nostaidrojufes.

„Waj tad labais kehniensch dabus sawu troni, wezo maht?

„Ja, selta troni, mihlulit.

„Un kalpus un pawadonus un selta troni?

„Ja, wifu.

„Waj winsch nahfs drihs, wezo maht?

„Neweens nesina, kad, meitin.

„Waj tad man buhs brihw noschstees us krahgischà winam pee kahjam?

„Ja, tu wareff, wareff, fersnin.

„Wezo maht, zil es laimiga! tad bij issaufufes masà. Tad wakaru no wakaru, zauru seemu, winas runaja par labo kehniu un wina walsstibu. Masà deenam un naktim sapnoja titai par nahstoschajeeem tuhstosch gadeem. Wina nepad nenogura isgresnot to ar wiseem krahschnumeem, kahdus ween titai wareja eedomatees.

„Tà noteekas ar daudseem no scheem klufajeeem behrneem; wini pastahwigi nodarbojas ar sapneem, par kureem neeedroschinajàs runat. Brihnischfigas fantajias wilnojas sem winu mihfstajeeem mateem, mihkas, bruhnàs azis redseja sem azu plakstineem nestaitamus brihnumus. Ne weenai ween flaitai meitschai ir winas lihgewainis debefis, ne weena ween ilgojas fwaidit ar sahlem labà kehniina kahjas un schahwet tàs ar saweem mateem.

„Ebba Dohna neeedroschinajàs sawas domas atkloht, bet no ta wakara sahlot wina dshwoja wairs weenigi titai labà kehniina atnahschanaï un wina tuhstoschgaduwalsstibai.

„Tà wina bija usauguse un tahda bija bijuse toreis, kad fatufes parka wentufajos zelinos ar jauno mahjstolotaju.

„Es negribu stahstit par winu wairaf fauna, nekà esmu fazit speesta. Es lahpraht tizu, ka winsch mihleja scho behrnu, kuresch winu drihs ween padarija par sawu pastahgashanos pawadoni. Es tizu, ka wina dwehselei atauga spahrni, staigajot schim behrnam blakus, kuresch nepad wehl neweenam zitam nebij atklahjees; es tizu, ka winsch pat patk fajutàs atkal kà behrns, labs un deembijigs.

„Bet ja winsch to ari pateeff mihleja, kapeh; tad winsch neapdomaja, ka nederigakas dahwanas par sawu mihlestibu winsch tai nemas nebuhtu warejis pasneegt? Winsch, weens no pasaulès noklihdufchajeeem, ko gan gribeja, ko domaja winsch, staigadams kopà ar grafa behrnu? Ko domaja nosweestais mahzitajs pa to laiku, kamehr wina stahstija tam sawus rahtnos sapnus? Winsch, bijuschais dsehrajis, plosona, kuresch par tahdu paschu wareja palift atkal, tiklihdj peenahktu isdewigs gadijums, — ko gribeja winsch pee jaunàs meitenes fahneem, kura sapnoja par lihgewaini debefis? Kapeh; winsch nebehdja no tàs par gabalu? Waj preefch wina nebuhtu bijis labai kà ubagam, waj kà saglim klichst pasaulè, nekà staigat pa klufajam parka gatwem, palift atkal par godigu un labu, jo wina agratà dshwe tatschu nebij wairs nedshwota padarama un winsch newareja nowehrst to, ka Ebba Dohna winu mihl?

„Nemas nedomajeet, ka winsch buhtu issfatijees peh; nabaga dsehraja ar bahleem waigeem un safartuscham ajim. Winsch wehl arween bij brachsch wihreetis, flaitis un spehzigis, ar kehnienschfigu usweschanos un dselss organismu, kas wismeschonigakajai dshwei wareja stahtees droschi preti un to paneht bes kaites.“

„Waj winsch wehl dshws?“ wajaja grafeene.

„Ak ne, tagad jau winsch buhs miris — ir jau tik loti sen, kopsch tas wifs notizis!“

Annas Stjernhel eefscheene pamostas isbailes no ta, ko wina tagad dara. Wina sewi apnemas, nekad grafeenei nefazit, kas tas ir, par ko wina runà, bet pameht to pahreeleziba, ka winsch jau miris.

„Toreis winsch bija wehl jauns,“ wina turpina. „Wina firdi pamodàs atkal dshwes preeks; winsch bij apdahwinats runatajs un tam bij dedfiga, weegli eejuhshminajama firds.“

„Peenahza wakars, kura winsch runaja Ebbaï Dohnai par sawu mihlestibu. Wina tam neatbildeja; wina tam titai pastahstija, ko dsirdejuse seemas wakaros no sawas wezmahtes un aprakstija tam sawu sapnu pasauli un peh; tam lika tam dot swehrastu, ka winsch kluhs par Deewa wahrda fludinataju, par weenu no teem, kas fataifa tam Kungam zeku, lai wina atnahschana tiku paahtrinata.“

„Ko nu winam bij darit? Winsch bija nosweests mahzitajs un neweens zits no pasaulès zekeem nebija tà tik noslehgtis kà tas, kura staigachana winu no ta pagheja. Bet winsch neeedroschinajàs issazit pateeffbu.“

Winam truhka firdibas, scho mihto behrnu, kuru winsch ta mihleja, apbehdinat. Winsch apfolijas tai wisu, to ta prafija.

„Tahrtakas norunas winu starpâ nebij wajadfigas. Tas bija drofchi, ka reis wina kubs tam par laulatu draudseni. Schai mihlestibai nebija ne skuhstu, ne glahstu; winsch knapi eedrihstiejâs winai tuwotees, jo wina bija wahriga ka pufe. Bet reisam winas azis pazehlâs mellet wina azu; kad mehnescha gaischajos wafaros tee sehdeja us werandas, wina peespeedâs tam klahst un tad winsch skuhpstija tâs matus, ta ka wina to nemana.

„Tu redst, wina grehts bija weenigi tas, ka winsch bija aismirfâs pagahtni un nahotni. Ka winsch nabags, to winsch buhtu ari drihstiejis aismirst; bet winam waja-dseja apdomat, ka naw eespehjams nepeenahht tai deenai, kurâ winas firdi pazeltees mihlestiba pret mihlestibu, kur zih-nisees seme pret debef, kur wina eeraudstis sewi peespeestu iswehletees stary winu un staroscho tuhstoschgadu walstibas godibu. Bet wina ne-bija radita preeksch tam, lai spehtu tahdu zihnuinu isturet.

„Bija pagahjuse wafara, rudens un seema. Kad peenahza pawafars un ledus sahka kust, Ebba Dohna fahlima. Gelejâs pluhda pa upem peepluhduschee strauti, pafalni bija pahrklahti ar wezu ledu un sneegu, zefi neleetojami ne ra-teem, ne ragawam.

„Te grafeene Dohna nolehma fuhtit us Karlstadi pehz ahrsta. Ne-weena zita, tuwata, nebija. Bet winas pawehles bija weltas. Ne ar luhgschanam, ne draudeem winai neisdewâs peespeest sawus kalpus dotees zekâ. Wina nometâs sawa futscheera preekschâ zekos, bet winsch fazija nê. Wina dabuja krampjus un hysteriju ais behdam par meitu — grafeene Marta ir ahtra tillab fahpês ka preekos.

„Ebbai Dohnai bija plauschu karfonis un dshwiba atradâs breefmâs, bet ahrsta newareja dabut.

„Tad us Karlstadi dewâs mahjkskolotajs. Dotees schahdâ laikâ zekâ bija tilpat, ka litt dshwibu us spehles — bet winsch tomehr brauza. Zelfsch gabja pahr isbur-buscho ledu un glumeem kalneem, kur wareja kallu nolaut. Reisam winam bija jakapâ ledû pakahpeeni, kur litt firgam kahjas, reisam jawell tas ar strikeem is duhnam

un dangam. Stahsta, ka ahrsts nebijis peerunajams lihds-brault bet winsch to peespeedis, ar pistoli rokâ, few sekot.

„Kad winsch atgreesjâs, grafeene bija gatawa mestees tam preekschâ waj zekos. Nemat wisu, wina teiza, kas ween man ir: manu meitu, manu mantu, naudu — fahat tikai, to juhs wehlatees.

„Zuhfu meitu, grafeenes kundse,“ atbildeja mahjkskolotajs.

Te Anna Stjernhel peepeschi apklust.

„Nu, un tad, un tad?“ prasa jaunâ grafeene Elisabete.

„Lai tagad peeteef,“ atbild Anna, jo wina ir no teem nelaimigajem zilweku behrneem, kui atrodas pastahwigâs schaubâs un ismifuma bailês. Wina tahda jau weseļu nedeku un nesina pate, to grib: kas stundu eepreeksch is-

Demonstrazija Londonâ pret wehrdibu.

leekas labs, stundu wehlat parahdas par netaisnibu. Tagad wina wehletos, kaut nelad nebuhtu schi stahsta eefahkse.

„Man isleekas, ka tu mani gribi isjotot, Anna. Waj tad tu nesaproti, ka man waja ga dsirdet schi stahsta beigas?“

„Naw wairs dauds, to stahst. — Ebbas Dohnas is-fschirshanâs stunda bija peenahkse; mihlestiba fazehlâs pret mihlestibu un debefs ar semi sahka spehkotees weens ar otru.

„Grafeene Marta istahstija winai par jaunâ skolotaja breefmu pilno zeku winas deht un pasinoja tai, ka wina par to apfolijuse winam tâs roku.

„Kad Ebba to isdsirda, wina pazehla behdu un pah-

metumu pilnas azis uf mahti un atbildeja: Tu, maht, efi atbewuse mani nosweestam mahzitajam, kufsch apgahnijis sawu teefibu buht par Deewa kalpu, bijuscham saglim un klaidonim!

„Bet behrns, kas tad tew to wifu ir stahstijis? Es domaju, ka tew no ta naw ne jausmas.

„Es dabuju to finat zaur gabijeenu. Es dsirdeju tawus weefus par to runajot — tas bija tai paschâ deenâ, kad es faslimu.

„Bet, behrns, tad apdomâ jel, ka winsch ir isglahbis tawu dsihwibu!

„Es domaju tikai par to, ka winsch ir mani peekrahpis. Winam buhtu wajadsejis man pateikt, kas winsch ir.

„Winsch faka, ka tu winu mihlot.

„Ja, es mihleju winu. Bet es newaru mihlet ta, kas mani apmahnijis.

„Kâ winsch tewi apmahnija?

„Tu to newari saprast, maht.

„Wina negribeja runat wairs ar mahti par sawu sawu tuhstoschagadu walstibu, pee kuras peepildischanas tās mihlakam buhtu wajadsejis palihdsset.

„Ebba, fazija grafeene, ja tu winu mihli, tad tew nebuhs prafit, kas winsch ir, bet wajaga ar winu apprezetees. Kas apnem grafeeni Dohnu, tas kufst tik bagats un warens, ka ta jaunibas grehti jau teef winam ari peedoti.

„Apdomâ, ka es esmu dewuse winam sawu wahrdu, Ebba . . .

„Jaunâ meitscha kkuwa bahla kâ lihkis.

„Mahte, es tew satu, ka, ja tu mani ar winu apprezini, tad tu atschkir mani no Deewa.

„Es esmu apnehmufes gahdat par tawu laimi, Ebba, atteiz grafeene; un esmu pahrlleezinata, ka tu ar scho wihru buhfi laimiga. Tew jau lihds schim ir isdewees istaift no wina paschu deerbijibu.

„Es esmu apnehmufes negreest wehribas, aismirst wifu kahrtu starpibu, wifu wina nabadsibu un apsmeeflu, lai tikai dotu tew eespehju winu glahbt. Es juhtu, ka es daru to, kas ir pareisais. Tu fini, ka es wifus wezos aisspredumus nizinu.

„Bet to wifu wina teiza tikai tadeht, ka wina newareja pazeest, ka kahds pretojas tās gribai. War buht ari, ka wina domaja kâ, kâ runaja; no grafeenes Martas jau newar weegli gudris tift.

(Turpmat wehl.)

Jaunajâ weetâ.

Antona Austrina ussimejumi no skolotaja laiteem.

Aurans brauja uf jauno weetu. Rudens migla guleja meschos uf truhdoscham lapam. Lauki un pfawas bija peemirkufchi no leetus. Sahle faruhsejuse un uhdens apnemta. Belsch dublains, grumbains. Schihdu fuhrmana sirdsini gaufi rikschaja un wezee wahgi lehtaja no weenas fatnes uf otras. Sabrauz bija pa meschu, kurâ bija wiswairat preebes un egles. Beleta smiltina un pelkes . . .

Aurans sehdeja wahgos atgahsees. Ar fuhrmani winsch mas runaja. Apjautajās tikai, muischam zauri brauzot, kâ to saw, kahds barons tanî dsihwo, ko dara skolotaji. Bet par pehdejeem fuhrmanis, leels, pilnigs tehwinsch, farkanu gihmi, nesinaja neka stahstit. Par muischam gan: nosautumu, barona wahrdu, kalpu stahwofli. Bet par kalpeem winsch atfauzās neatfinigi. Esot flinki, nolaidigi, neruhpejotees par kungu labumu, bet luhkojot tikai isspeest leelakas algas. No kungeem winsch to esot dsirdejis. Tee dodot winam pa pusrubkam dserammaudas. Daschs gan esot, pagans, tahds sfops. Gedodot tikai desmit kapeiku. Pagahjuschâ nedekâ winsch wedis kahdu kapteini, Grischtu krod sineeka Lotenbacha brahli. Tad bijuse jautra brauschana! Dseedajuschî abi braudami. Krogos gahjuschi wifos eefschâ. Kapteins dschris pats un dewis schim ar tscharku. Bet kad nobraufuschî Grischtu krogâ, weenu wersti no juhmalas, tad schis warejis dsert un ehst, zil tik gribejis. Cedewis wehl weselu rubli naudâ. Tahdu kungu esot mas.

Sabrauja garam divi wesumi. Tad fuhrmanis is-

staidroja, ka tas esot bijis kahds Grihwans, kuram peederot weens kugis un leela bode. Ari Grihwanam brahlis esot tagad par kapteini eezelts.

Tad fuhrmanis apklusa. Winsch ustaifja pihipi un smehkeja. Aurans domaja par jauno weetu. Skola atrodotees meschâ. Suhra esot tikai divas werstes tahfu. Jau meestina schihdu fuhrmana fainneeks Fogts, wezis ar apatu eefrmu bahrdianu un brillemus deguna, bija stahstijis, ka Grischtu skola atrodotees meschâ, staitâ weetâ. Skola esot trihsstahwu mahja, leeleem logeem un balteem stursteem. Bes tam winsch waizaja, kâ muhsu puse, Widssem, esot rahzeni paauguschî. Staita mahja meschâ! Un Aurans preezajās. Taisni tahdu weetu winsch bija meklejis: klusumu un weentulibu. Un juhra! . . . Igi winsch nebija juhras redsejis. Kamehr Majoros reis. Bet te buhs dauds leeliskats sfats! Meschi, kahpas un salee juhras wilni kâ kalni! Sawa darba beedra Aurans gan personigi nepasina, bet sinaja, ka tas ir jauns progressins zilweks. Reprezejees. Tâ tad wehl nebuhs eewillts gimens dsihwes firneka tihflâ. Un Aurans eedomajās sawu beedri Spulsehnu, kâ spehzigu, garu wihru, balteem mateem, dedsigu prahtu, aprakufchos grahmatu kaubjes. Aurans bija dsirdejis no beedreem, ka Spulsehns spehlejot labi wijoli. Tas winam patita, jo musitu winsch mihleja, kaut gan pats bija wahjusch muskants.

Mescha widu parahdijās meschfarga mahjina ar baltu sfursteni, spodreem logeem un staidu juntu.

„Waj wehl tahtu lihds skolai?“ Aurans jautaja fuhrmanim.

„Buhs werstes trihs,“ tas atbildeja, pihpi no sobeem isnemdams. „Zapahrbrauz wehl pahri upei un tad tuhlt naht skola. Ais kalna.“

„Waj augsts tas kalns ir?“

„Naw jau dees zil augsts. Tahds uskalnits ir. Swanupes apgabals jau lihdsens ka dehlis. Purwains, apaudsis leeleem mescheem, kureem naw ne gala, ne malas. Lihds paschai Swanupei steepjas wezee fli, kur dsihwo breechi un stirnas. Diwi gadi atpatat pat wilts weens bija eemaldijees, Grijfchu kunga meschfargi bija noschahwusch,“ stahstija fuhrmanis, skubinadams nokufuschos firgus.

„Waj no Grijfchu skolas Swanupe tahtu ir?“ Aurans jautaja.

„Buhs kahdas trihs juhdses. Pa meschu ween jabrauz. Pa tihru meschu.“

Aurans atkal no grima domas. Fuhrmanis kuhpinaja sawu pihpi un splahwa. Meschs palika aisweenam beesaks. Uskalnos auga preebes, semakas weetas, kur guleja uhdens, fihki behrsini, eglites un pa retai preeditei. Pa koku apatschu steepas nokaltuschki flini, jeb bruhlenaji un staipekni.

Upei pahri. Aurans ustruhkas no domam. Sirds winam sahka ahtraf fih. Ustraufts winsch statijas us preekschu. Sahnis wineem palika Grijfchu muischas ehku noplifuschee jumti un apwehpuschhas feenas. Te nogreesas zetsch us muischu, kuresch gahja tahtat lihds paschai juhmalai.

Uskalns. Jau war redset skolas skurstenus zaur koku sareem.

Wahgi ahtri noripoja lejâ un nogreesas no leelzeta. Tikai diwstahwu ehka. Apatschstahws muhra un wirsstahws — koka. Ap skolu wezs, nekopts augfu dahrs. Ais skolas ptawa un tad pazet meschs sawas melnas puhka galwas. Nati greesas dsiki mihkstajâ semê. Apstahjas pee leewena, us tura stahweja istahrtne: „Гришкенское народное училище“. No dahrsa isnahza wezs wihrs ar firmu bahrsdu un apstahjas pee skolas stuhra. Pee otra stahwa logeem parahdijas behrnu galwas. Ceplestas mutes un sinahrigi flateeni.

Istahpis no sawas kareetes, Aurans pasweizinaja wezo wihru, kuresch bailigi atnehma labdeenu. No leewena, kuresch bija apaudsis zerintruhmeem, nokahpa wideja auguma

bahls zilweks, sprogainu galwu, nedsihwam azim. Winsch teiza sawu wahrdu. Spulsehns! Tit noguris. . . Winsch luhdsja Auranu eekschâ. Aurans samatsfaja fuhrmanim, panehma tschemodanu un fekoja Spulsehnam, kuresch steepa drehbju nastu. Fuhrmanis sahka runat ar wezo par firgu baroschanu.

Aurans kahpa pa schauram, stahwam trepem augschâ. Tas bija ta ka preeksch ruhtischeem taiftas.

„Waj skolu jau eseet eesahkuschki?“ jautaja Aurans sawam beedrim, kad wini bija pa trepem uskahpuschi.

„Ja, sahku jau schodeen, kaut gan wajadseja tikai 15. oktobri eesahkt“, atbildeja Spulsehns, atwehrdams skolotaja istabas durwis. „Trihs deenas gan ir agrak, bet skoleni lehni sanahk,“ winsch pastaidroja.

„Waj schodeen dauds sanahza behrnu?“ pratinaja Aurans tahtat.

„Trihsdesmit diwi,“ Spulsehns gurdeni atteiza. Wareja

Albani usgluhn turkeem.

spreest, ka winsch schini zeetumâ jau ilgaku laiku wahrdsis. Bahls bij klufa un skumja.

Isgahjuschki zauri leelai tutschai istabai, wini apstahjas nahkoschâ, kuru Spulsehns eerahdija Auranam. Neleela istabina, diweem logeem, wezam klaweereem. Logi bija patumski: ruhtinu pawisam feschpadsmiit weenâ logâ. Mantas wini nolika faktâ. Aurans nowilka wirsdrehbes un pahhra wadsi. Tahtat nahza Spulsehna istaba.

„Nahzeet, luhdsu, schurp,“ Spulsehns sazija, kad Aurans bija sakemmejis matus.

Aurans eegahja tikpat tumschâ istabâ ka ta, no kuras isnahza. Tikai istabas leetu te bij wairaf: trihs krehsli, diwi galbi, gulta, lampa, sols, us tura bij samestas apwehpuschhas grahmatas un wezas awises. Pee feenas bija barometrs, kuru wajadsejis eegahdat pehz 13. nowembra swejneeku flihkchanas wisam juhmalas skolam.

Spulsehns eegahja kehki. Aurans aplaida flatu ap-

lahrt. Meschs un meschs! Winam palika tīt drahmi un nospeedošchi ap firdi, ka winsch labprahit tuhlt brauktu atpakal uš to pašchu nolahdeto fabeedribu, no kuras winsch behga. Bet waj ta nebuhtu gfehwlība? Ne, to tīt ween ne. Un winā modās stingra apnemšchanās, dšihwot šhini nomalē, strahdat un fludināt preezās mahzību.

Tehju dšerot Aurans uffahka farunu par skolotajeem, gribedams ispehtit, kahdi ir aptahrtnes fabeedriške elementī. Spulsehns stahstija, ka tepat tuwumā, kahdu wersti no Griščtu skolas, pašā juhmalā, preedēs, esot pareistizigo behrnu skola, kur strahdajot kahds jauneklīs Reekstinsch, beidšis Rīgas garīgo skolu. Jau otro gadu. Tagad wehl neefot atbrauzis, jo winam skola fahkotees pahru nedekas wehlat. Pagahjuschā gadā winam bijuschī trihs skoleni, no kureem weens — lutertizigs. Par fabeedriškeem idealeem Reekstinsch neinteresejotees. No fawas gāfmas pils winsch

jubileja. Skolotaji esot wezi familijas tehwi, wezās paaubšes representanti, kas prahtu jau sen istuhkojuschi. Dascheem no teem esot meitās, kuru neweens neprezot, jo winās audšmatās wisstingrakā deembijibā un stahwot kā fahls stabi pee Mironu juhčas, fastinguschās, bes dwehseles un juhtam. „Swanupes mumtijās,” tā winās fahkajot progresiwee faimneekdehli.

„Waj pee jums, Griščlās, tās leetas ar' stahw titpat behdigi, kā Swanupē?” jautaja Aurans, peezehlees no galda. „Warbuht laudis dšihwaki nekā tee Swanupes mireni?”

„Tahdi pašchi nosaluschi zilwezini,” atbildeja Spulsehns. „Meschos dšihwodami wini palikuschi gluschi kā meščoni, uš ta pašča stahwokla, uš kahda wini stahwejuschi naturalās faimneezības laikmetā, uš tahda wini stahw tagad.”

„Tad wineem wajaga buht stipri nabadšigeem?” eeminejās Aurans, nemeerigi staigadams pa istabu no weena gala uš otru.

Sabojatais gaisa fugis Zepelins II.

wisbeeschal aistaičajot pehz deenas darbeem uš Griščtu krogu. Tad juhmalā wina draugi esot schuhkeri, ar kureem winsch dšerot un ejot kopā meitās. Wairat skolotaju Griščlās neefot. Swanupes pagastā turpreti esot daudš wairat skolu, bet skolotaji — behdigi lektori. Weens no wineem — Treus — brauzot katru sestdeenu uš pagasta namu pehz gāfšmawota „Дружеския Ръчи“. Kahds zits juhmalās pedagogs fahzis nodarbotees ar brehtliņu sweju un fahlišchanu, aismiršis sawu skolas darbu, kadeht tizis atlaišs no weetas. Wislabatais tizības mahzības skolotajs wišā Swanupē esot Landsberga tehws, kuru mahzītajs wisaugstak zeenot un godajot, tāpat kā Landsbergs mahzītaju. Tas turot aisgrahbjoschas kapu runās, nemdams todolu faweem špedikeem no bibeles. Ari Lejasofols, kuresch strahdajot wezā dšeesmineeka weetā, esot leels runatajs, kuzam esot wesels maišs frasu šwinigeem gadījumeem. Winam šchoruden buhšot 25-gadu darbības

„Materialais stahwoklis wineem ir deesgan labs,” pašlaidroja Spulsehns. „Daudši griščteneeschi ir kugu ihpašneeki. Behrni wineem apmelle wiswairat juhskolas un paleel par kapteineem, tadeht tīt mas waj pat neweena nar ar uniwersitātes išglihtību. Kapteins jau nenahs atpakal uš faweem dšimteneš mutlajeeem nest wineem gāfšmu. Tam no šwara tital fawas personīgās interesēs” . . .

Aurans peegahja pee loga. Fuhrmanis patlaban brauzā prom. Winsch, eeraudšijis Auranu, pazehla zepuri un aisbrauzā Schehlums fahšnaudsa Aurana dwehsekti. Braukt prom no šchis nomales . . . no scheem meščoneem . . . Waj tad tadeht winsch bij zihnijees šchos tšhetrus gadus, lai šhini dumbrajā falaustu fawus spehtus, lai šchi aptahrtne uffuhltu wīnu un padaritu par sawu wehrgu? . . . Jauki winsch bij fapnojis garos seemas wakaros Peterburgā, pee kuroščās krahšnīmas sehdedams par skolotaju dšihwi. Par daudš gāišchās krahšās winsch to bij istehlojis . . .

Genahza wezā kalpone un nokopa galdu

Saule jau bij ais mešcheem. Aurans atwohra logu. Drehgna krehšla zehlās no purwa un mešča un pluhda istabā. Sametās salt. Šhini purwā man buhs janofalst . . .

„Waj neekurinašim krahšniņu?” prašja Spulsehns, eenahdams no klases.

„War jau. Wehšs wakarš,” Aurans noškurinajās.

„Tad eeeffim klafê,“ fajija Spulsehns, uslikdams zepuri galwâ. „Es usneffschu tahdu kleshpi mallas. Tikmehr usgardeet.“

Un Spulsehns isgahja zaur fehki abrà. Kalpone un wezais wihrs, kuresch isnahja no ahbetu dahrsa, eenesa weenu gultinu ar baltu palagu apsegtu. Tas bij laikam kalpones wihrs. Tâ likâs.

„Skolas kungs, kur buhs jaleef gulta?“ jautaja kalpone Auranam, kuresch wehl stahweja pee loga un skatijâs kâ ais mescha dšifa wakarblahjma.

„Leezeet te pee seenas,“ winsch istruhzees noteija.

Gultinu nolikufchi, wezee isgahja abrà. Aurans at-taiffja drehbju nastu, isnehma no tâs falschu un ussedfa to us gultas. Spulsehns steepa mallas kleshpi un nosweeda pee krahsns. Tad winsch sameleja papirus un fehrtozinus un aiskuhra krahsni. Genahja kalpone ar ahbotu schihwi, nolika to us loga un luhdja, lai ehdot.

Behz brihtina abi skolotaji eegahja klafê Tumschs. Behrni peezehlâs kâ spoki no soleem un sweizinaja jauno skolotaju. Spulsehns lika kahdam sehnem aisdedsinat lampu. Klafê bija kahdu diwdesmit sehnu un meitemu, pahrejee esot aiskahjuschi us mahjam, stahstija Spulsehns. Wini tepat juhemaalâ dšihwojot.

Gaismai atspihdot, Aurans eeraudstija pee katedra melnu seenas tahpeli, kura widu bija pahreschkihrufes puschu, itkâ gribedama eewehrot weenlihdšibas prinzipu: katrâ klafê puse. Us tahpeles ar krihtu bija usrafschts „Griechku skola“. Ais tahpeles bija aiskahwees wezs, apputejis skapis, us kura stahweja globufs. Kaktâ bija fafleetas noplif-fuschas kartes. Otrâ kaktâ stahweja ehrgesles.

Skoleni bailigi skatijâs grahmatâs, kaut gan neweens schini azumirkli nelasija. Droschakee usmeta skatu Auranam, tad atkal noduhra galwas un, rokam auſis aisspeedusch, likâs uszihgtigi mahjamees. Spulsehns atwehra durwis un eeweda Auranu otrâ klafê, kurâ nebija neweena skolena.

„Tagad buhs jaerihko ari sche klafê,“ fajija Spulsehns. „Lihds schim, kamehr strahdaju weens patš, peetiku ar to klafê ween.“

Ta bija falta, mitra. Kaktâ kâ farlans milſis guleja wezmodes krahsns, pusnotwehpuse un apputejuse. Weena loga ruhts bija faplihfufe.

„Agral sche esot bijuse juhskola,“ stahstija Spulsehns Auranam, kuresch apbrihnoja plascho tufschumu un neteiza neweena wahrda, jo skolas eerihziba un nabadšiba wiau pilnigi pahrschidsa.

„Gruhti nahkſees darbotees schini skolâ,“ domaja Aurans. „Mahzibas lihdsjektu naw. Behrni bahli, no-nihkufchi, kâ pagraba stahdi. Postis un truhfums.“

„Waj gutamistaba ar' schini stahwâ ir?“ winsch jautaja, gribedams farunu kâ nebuht turpinat.

„Nê, apatschâ. Ehdamistaba un peeleeekamais kambarits ar'“ atbildeja Spulsehns, aiskwehrdams otrâs klafes durwis.

Aurans aprunajâs ar skelneekem, kas usdots us rihtdeenu, waj gribotees ar' mahzitees pehz funu deenam un isgahja abi ar Spulsehnu no klafes.

Apatschâ wini netika schowatar wairs gahjuschi. Aurans bija noguris un nosfumis. Tad schini zeetumâ winam buhs jadšihwo un jausrauga masee arestanti, kâ wini kahrtigi mahzas schis egipteeschu gudribas un pee-klahjigi uswedâs.

Uggulees, winsch ilgi newareja aismigt. Domas par aiskwehgschanu winam no jauna mahzâs wirfâ. Ais seenas staigaja Spulsehns. Un Auranam eenahja prahtâ pan-tinsch, kuru winsch Rigâ eerakstijis kabatas grahmatâ, domadams par to, zif nepanesama ir dšihwe garâ nabagu sabeedribâ:

Kaut waretu pazeltees, aisklajstees prom

No truhdoschâs semes kruhts: —

Tu manu spehku un dšihwibu

Itdeenâs kuhz un kuhz . . .

Un winsch apstauda tos zilwekus, kuri palika pilsehtâ, tos paschus, kures winsch tur buhdams nizinaja wiau tufschuma un leekulibas deht. Tur palika wina Nina, gimnasiste. Nina dauds mas pazehlâs pahr aplahrtni, bet Aurana ta nesaprata. Karoja pret wezem aisspreedumeem, bet tomehr dšihwoja pate aisspreedumos un melos. Genihda jau gandrihs katru wihreeti un dsej-neekus sewischki. „Ar dsejneekem es negribu eeklajstees nekahdâs darischanâs,“ Nina fajija, tomehr pilsonu dsej-neekus zeenija un pat deewinaja. Gribeja islistees par dauds interesanta un peewilziga. Nogrîma maso braktu kuktâ. Aisleedsa sewi, ar wahrdeem upuredamâs zitu labâ. Darba tai nebija. Tadeht palika smeeekliga un nesim-patiska. Salta un bahlgana. Ahreji nikna pret leekulibu, bet eekſcheji — pilna leekulibas. Aplenkta no zeenitaju un sturmetaju bara, bet neekemama Bastilija. Tahda bija schi Nina. Un pee sawas gultas Aurans redseja nostahjamees seeweeti. Tas wiau atweeglinaja. Wina domas palika weeglakas un gaischakas. Itkâ wakara faule eespihdetu wina tumschajâ istabâ. Aismiga. Birno nakti jaunajâ weetâ.

Ari Spulsehns, noturejis skoleneem wakarluhgſchanu, dewâs pee meera. Griſchkas skolâ nodšifa uguns un likâs, kâ wina grimtu arween dšikat purwâ, arween dšikat, kâ puhka pils pasatâ . . .

Dšikat . . . dšikat . . . miglâ un twanâ . . .

Dalchadi raksti.

Julijis Rihns †. Nakti us 2. (15.) aprili nomiris Julijis Rihns (Rühn). Winsch bija weens no teem, kura spehzigais gars mahjoja wahjâs meefâs, kuresch atkal un

atkal pahrawareja skolneeku bailes, pasaudet sawa dahrgâ skolotaja dšihwibu. Winsch fafneedsa retu wezumu — 85. dšihwibas gadu, un nomira kâ sawas finatnes (sem-

kopības) un augstskolas vežatāis. Lihds ar wīnu ir aīsgahjīs īf ſīnatneš un pehtneezībāš pašauleš weenš no leelajeem.

Wīna laufſaimneezībāš ſīnatniſkeē un prattīſkeē peēdſihwojumi, wīna leelā pehtneezībāš un mahzību atklatība un reti apdahwinatāis garš bīja tee, kūrī wīnu dſīna īf lihdsēt wīſeem laufſaimneezīſkeem zenteeneem ar ſaprahtīgu padomu. Kad wīnſch tīka uſaīzinatš uš Hallī, kā profeſorš, wīnſch teīza: „Eš ſeſoſchu ſchīm mahjeenam ar mīhleſtību, jo ar to peepildīſeēš taš wīsaugſtatāis, pehž kūrā dwehſele tīk toti īlgojaš. Lai Deewš ſwehti to ſehllu, kūrū eš eſmu ſauktš īſkaiſīt.“ Tā bīja pateſa mīhleſtība uš ſīnatnī, wīsaugſtatā mīhleſtība uš darbu, bet wīswairat — mīhleſtība uš ſaweem ſkolneēkeem. Tadeht ari wīſī tee, kūrī wīnu paſīna, noſauza to par „tehwu“.

Kaut ari neſkaiſtamāis draugu pulkš ſehro par to, kā wīnſch aīſwehriš ſawas dſīhwībāš un mīhleſtībāš pīlnāš azīš, bet katrīš ſajūht: „Wīnſch īr pabeīdſīš ſawu darbu, wīnſch naw aīſtrautš īf dſīhwēš neapmeerinatš.“ Wīna darbš tam ſtahweja tuwat par wīſu, pat tuwat par gīmeni. Wīna dſīhwībai bīja tīkai tīkdaudš noſīhmeš, zīk tā wareja buht noderīga darbam, un ſawu darbu, kūrā īſtrahdata un noſtīprinata laufſaimneezībāš ſīnatneš pamatmahzība un pehtījumi, wīnſch, kā ſapratīgš un apdahwinatš unīwerſītatēš lojeklīš, īr tā noſlehbſīš, kā wareja meerīgī aīſeēt.

Laimēš ſwaīgsne wādīja wīnu tā, kā wīnſch nonahza Hallēš unīwerſītatē tad, kad laufſaimneezība bīja wīſroſīgākā ſtahwoklī; nu wīnſch wareja īſweſī ſawu darbu augſtī attīhſtītājā Wahzījaš zentrā. Pēe wīna, kā pēe laufſaimneezībāš zenteenu un darba degpunktā pluhda no wīſām pašauleš malam tuhtſtoſcheem ſīnatneš īſſlahpuſchu jaunektu, kūrī, mekledami Rīhna mahzībāš, uſmudināja wīnu uš jaunu darbu un īſplahtīja wīna ſlawu.

Julījš Rīhneš dſīmīš 23. oktobrī 1825. g. Pulnīzā, Oberlauſīgāš pīlſehtā. 1848. g. īsmahzījeēš prattīſko laufſaimneezību wīnſch palīka Schleſījā kā brīhwī ſaimneēkojoſchš eerehdnīš, un jau te ruhpīgājā darbā bīja nowehrojamaš wīna pehtneeka īntereſeš. 1855. g. wīnſch ſtudeja Popelſdorfā, 1856. g. wīnu paaugſtīnāja Leīpzigā ar doktora gradu un gadu wehlat, waſarā, eezehla Praſkowā par prīwatdozentu. Tomehr drīhš ween wīnſch greeſāš atpatak pēe prattīkaš un palīka Schwuſenā, Glogawaš aprīnkī par grafu Egloſſteīnu īhpāſchumu pahrwaldneeku un kā tahdš bīja aplahrtejeem ſaimneēkeem wīsgaiſchakāis ſemkopībāš un lopkopībāš weīzinataju peemehrš. Bet wīſlabako apleezību par wīna nenogurſtoſchajeem pehtījumeem dewa 1858. g. īſnaktuſē grahmata „Kulturſtahdu ſlīmībāš, wīnu zehlowī un to aīſfardſība.“

Schwuſenā wīnſch ſaraſtīja wehl otru eewehrojamu grahmatu „Leetīſchā leellopu baroſchana“. No tā taita ſcho grahmatu leetoja kā prattīſkeē laufſaimneeki, tā ari tee, kūrī ſtudeja laufſaimneezību un 1906. g. īſnahza wīnaš

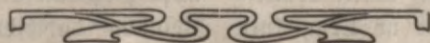
12. īſdewumš. Wīſleelakeē panahkumi tomehr tīka tad ſaſneegti, kad 1862. gadā pēe Hallēš unīwerſītatēš tīka dibīnata laufſaimneezībāš nodata un eewehrojameē wīhri greeſāš pēe prattīkaš un ſīniſkaš grahmatāš ſazeretaja.

Wīnſch peenehma ſcho preeſchlikumu, bet tuhlin bīj ari redſama wīna rīhzībāš programa. Ar laufſaimneezīſtu nodatu ween wīnam nepeetīka — wīna ſīpračā zēſchanaš bīja nodibīnat weſelu īnſtitutu. Ar leelām puhlem taš ari īſdewāš un pīrmaīš laufſaimneezīſto pehtījumu īnſtitutš tīka dibīnatš pehž Rīhna plana. Mehrka īſweſchana dſīhwē bīja wīna darba wīsaugſtatāis. Wīnſch neēedomājāš ſawu darba lauku kā kīmīſtu, ſoologīſtu waj botanīſtu īnſtitutu, jeb kā eerobechothu parauga muīſchu, kā taš jau pēe laufſaimneezīſtām akadēmījam paraſtš — wīnam wajadſeja uš pateſeem dabāš ſīnatniſkeem pamateem īſtrahdat ſīnatniſtī laufſaimneezīſtāš pehtneezībāš metodeš, lai tad waretu atriſīnat toš ſīnatniſkoš ļautajumuš, kūrī atteejaš teeſchī uš laufſaimneezību. Kā atſewīſchkaš īnſtituta nodataš bīja paraugſtahdu dahrīš, paraugplawa, leelš parauglaukš, bagatš mahjlopu dahrīš, loju ahrſtu eēſtahde, laufſaimneezīſto maſchīnu un rīhtu nowehrtēſchanaš eēſtahde u. t. t. Naw nemaš uſſkaiſtami wīſī tee atradumi, kūrūš panahza wīna roſīgā darbība, ar kūrū taš apſtātīja laufſaimneezīſto darbību no wīſām puſem, atſtahdamš uš wīnu noteīktu eēſpaīdu.

Wīnſch nebīja ſpezialīſtš un newareja ari tahdš neahdā ſīnā buht, jo tad wīnſch nebuhtu ļaunlaīku laufſaimneezīſtāš ſīnatneš nodibīnatajāš. Wīna pehtījumi un mahzībāš atteejaš uš laufſaimneezību wīſpahreji — wīnſch nodarbojaš ar wīſām wīnaš noſarem. Bet īf wīna ſkolas, ſaprotamš, nahza ahrā ſpezialīſtī, Rīhna paſcha pehtījumi bīja tīk leelī, kā wīnu apſtrahdaſchana praſtīja atſewīſchku preeſchſtahwī. Tā weeni no wīna ſkolneēkeem nododaš mahzībai par ſtahdu raſchoſchānu, otri mahzībai par lopkopību; ari ſaimneezīſtājai nodakai tee pēeſchkīrtī ſewīſchī pehtījumi.

Wīna darbībai tīka pēeſchkīrtī neſkaiſtami daudš pagodīnājumu. Tomehr, waj ſchī leelā atſīna un godīnaſchana nahza no karaka un wīna preeſchſtahwju puſeš, waj no wīna ſkolneēkeem un peekritejeem, wīnſch to uſnehma weenīgī kā ſawam darbam peederoſchu un preezājāš par to, kā wīna darbš neſubīš. Un tur ari naw to ſchāwbiteēš. Wīna darbš īr manta, kūrū war bagatī īſleetot, taš īr kofš, kūrſch arween ļaunuš ſaruš dſen un neſगतūš augtuš. Skolneeki, pahr kūrēem nahza wīna garš, nepatureš eemantotā kā negroſamu paraugu, bet katrīš pehž eēſpehjaš paplaſchīnāš to un peemehroš ļaunajeem apſtahkeem. Jo bagatatuš un daſchadatuš augtuš wīnī ſchahdā kahtā neſīš, jo wairat peepildīſeēš Rīhna domāš un zerībaš. Bet panahkumi īr tīkai wīna darbībai; augſchā minetoš wahrdoš peepīldaš wīna wehleſchanaš: „Lai Deewš ſwehti to ſehllu, kūrū eš eſmu ſauktš īſkaiſīt.“

(Pehž Dr. Fr. Goldeſteīna, Dreſlawā.)

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

Premjerministra Stolipina runa. Walsts domes 31. marta sehde, apspreeschot interpelaziju par 24. augusta nolikumem, premjerministrs Stolipins, ka teitts „Bet. tel. ag.“ atstahstijuma, tureja sefoschu runu:

Nebuhtu gruhti ar weselu rindu formalu peerahdijumu konstata, ka interpelazija naw peeejama, tadeht ka tas todols nefaflan ar paschu interpelaziju dabu, ka to saprot muhsu likumdoschana. 24. augusta akts naw ministra waj winam padotu eestahschu darbibas rezultats. Tas ir Augstakās Waras akts, atteezotees us sawu waldbibu. Ta ir Keisara Majestates gribas isteifschana augstakās pahrwaldibas kahrtiba us pamata likumu 11. panta stingra pamata. Schis interpelazijas juridisko puse jau aprahdijis referents. Bet ja atstahstu bes atbildes isklaufitos spreedumus, tad tas ari interpelazijas atraidischanas gadijuma waretu radit nelahgu eespaidu, itka daschados walsts faktoros naw weenibas, atteezotees us muhsu brunoto spehlu. Leetas, kas atteezas us muhsu armiju, nekas nedrihft palikt neapgaifmots, jo wairak muhsu deenas, kad, neskatotees us to, ka wif wehlas meeru, wifseem walsts elementeem, kas tam naw naidigi, jastrahda pee dshwa, aktiwa tautas spehla nodibinaschanas un sakrahschanas. (Saugeeni „bravo“ laba puse un zentra.) Behz oposizijas domam, waldbiba isdarijuse nelikumigu juridisku aktu un konsekwenti iswed pastahwigas domes teefsbu masinaschanas prinzipu, turedamās pee sawas reakzionarās politikas. Waldbiba, teescham, stingra weida reagejuse un reage pret revoluziju un revoluzionareem. Un personam, kas jutuschas un juht lihds revoluzijai, tahda waldbibas rihfoshanās isleelas reakzionara. Bet tapat ari ir sinams, ka waldbiba usnehmuses usdewumu nodibinat stingru teeffku kahrtibu, eewedot lihds ar to reformas, us kuram norahdits no Trona augstuma. Te waldbiba jadsird wesela rinda pahrmotumu, ka wina gan panahkot ahrejo kahrtibu, bet ar nelikumigeem lihdsfekem, ka bes wajadibas pastiprina represijas un puhlas bremset wifas reformas un pahrwehrt it ne par ko walsts domes darbibu. Schee pahrmotumi fastahdas no partiju kaiflibas, nepareiseem slehdseeneem un datinas pateefbas. Schi datina pateefbas pastahw eesch tam, ka pahrwaldibas lauka, sinams, war buht un ir nelahrtibas un pat amata waras pahrlahpschana. Bet waldbiba ir strahdajuse pee ta nowehrschanas un, es eedroschinos apgalwot, israwes tas. („Bravo“ pa labi un zentra.) No schejeenes taifa slehdseenus, itka wifa muhsu administrazija pahrlahpi likumus. Schee slehdseeni, atteezotees us muhsu administraziju, kas godigi ispilda sawu leelo usdewumu, ir nepamatoti un netaisni. Slehdseeni ne weenmehr teef taiffti sakara ar fakteem. Ta pehdejos trihs gados waldbiba 135 weetas atzehluse ahrfahrtejo stahwolli. Bet tur, kur revoluzijas wehtra naw noklufuse, kur ar bumbam eelauschas rentejās un wilzeenos, tur waldbiba ar waru ustura un ustures kahrtibu, nepeegreeschot nelahdu wehribu saujeeneem par reakziju.

Bet Kreewija jau ir nogahjuse no fastingschanas punkta, un famehra ar to, ka norimsees jukas, attritis ari fabeedribas eerobeschajumi pee winai peeschkirto teefsbu ismantoschanas. Prese, beedribas, saweenibas, kas wehl nesen bija degschnore preefch revoluzijas bengaliskam ugunim, pamasam eewirfisees winam norahditas normas. Behz pahrdshwotam wehsturiskam behdam Kreewija newar nebuht nemeera ir ar waldbibu, ir ar walsts domi un padomi. Schis nemeers pahrees, kad nostiprinafees kreewu walsts paschapsina. Un to war panahkt galwenā kahrtā pee weena nosazijuma: pareifas waldbibas un walsts eestahschu kopejas darbibas. („Bravo!“)

Pahrejt us armiju, Stolipins norahda, ka pat revoluzijas ruhfa naw warejuse saehst armijas garu, jo tas ir tautas gars. („Bravo“ pa labi.) Armija sahft sabrukt, ja wina wairs nepaklausa weenai gribai. Ruhfu brunoto spehlu eerihzibas un nostiprinaschanas leeta, likumdewuju eestahschu lihdsdarbiba parahdas pee refruschu kontingenta noteifschanas, kreditu apspreeschanas militarwajadibam u. t. t. Un luhsuma laikmeta, kad us waldbibu guleja ne weeglais usdewums — iswest dshwe jaunus walsts prinzipus, kad waldbiba katru stundu usduhras us wifadām gruhtibam un schaubam, atteezotees us 96. pantu nelahdu schaubu un gruhtibu nebija, un wina ghja ne par domes teefsbu masinaschana, bet par to, ka wajadfigs ischekirt eelschejas administratiwas eerihzibas weselu rindu prinzipielu jautajumu. Waldbiba nekad naw schaubijuses par to, ka militarshchata nokahrtoschana zitadi newar notift, ka 96. panta kahrtiba. Nolikumi par frontes deenestu, tehnisko un saimneezisko puse, us ko norahda 96. pants, taisni aptwer militarshchatus. Tikai naudas un kreditu asigneschanai janoteef wispahreja likumu doschana. Waldbibas schaubas bija zitas. Militar- un juhras reforā ir dauds organizaziju, kas pahrsin ne tikai militarleetas. Weselu nosaru ziwilpahrwaldiba padota militarreformam. Waldbibas schaubam wajadseja titt nosfaldrotām schai noluhkā dibinatā komifšā. Bet schini laika radās jautajums par juhras generalshchata shchateem. Ap scho jautajumu iszehlās strihdus, kam padarija galu Keisara Majestates lehmums. Dabujuse Augstakās waras norahdijumu par shchateem, waldbiba wajadseja ari dabut norahdijumus wispahreja jautajumā.

Ministru padomes preefchsehdetajs nolasa iswillkumu no ministru padomes schurnala no pag. gada 26. maja, kur norahdits, ka Wisaugstaki pawehlets fastahdit nolikumus pamata likumu robeschās. Schis iswillkums, pehz ministru padomes preefchsehdetaja domam, apgahsch paschas interpelazijas usbuhwes pareifsbu. Sinu, ka daudsi gribetu nostahdit scho jautajumu zitadi, wehledamees peerahdit, ka tikuschas pahrlahptas walsts domes teefbas un wajadfiga zihna ar waldbibu, bet es atklasti pasinoju waldbibas pahrlahptas pilnās domas, ka walsts dome ka tahda lihds schim ar leelako zeenibu isturefees pret armijas Augstakā Waditaja teefsbam, bet waldbiba nekad naw usbrukuse domes

teešbam. Es esmu pahrleezinats, ka dome nobihdis pee malas interpelaziju, norahdidama ar to, ka Kreewijas aifsardšibas leetā mums wišeem jafaweeno šawi spēhki un teešbas weenas wehsturiskas augstakas teešbas ušturfčanai: Kreewijas teešbas buht stiprai. (Applauš zentrā un pa labi.)

Daschi galwas pilšehtas laitraksti jau paguwušchi isteikt šawus spreedumus par premjerministra runu. Tā „Retšch“ usšwer, ka Stolipins naw dewis atbildi us interpelazijā aiskustinato jautajumu: wina runa wairaf bijuse iswairiščanās no atbildes. Šchi atbilde bija istureta miħstos tonos, bija drihsaf šameerinoscha, atteezotees us domes teešbam, bet te bija ari ruhpiga iswairiščanās no aiskustinato jautajumu kodola un argumentu truktuma sliħzinaschana daudswāhrdibā. Bet tagadejā momenta raksturoščanai šchi atbilde ir šoti sliħmiga. Walsis domes preekščā nebija tas P. A. Stolipins, kas otrā domē šauza: „Ne-eebeedejeet!“ un pat ne tas, kas trefschā domē runaja par ašinim un apšiniga aħrsta rokam. Ar domi runaja moriturus, un wina wāhrdi, zif eħmoti ari tas newar isliktēes — weetam šazehla šeheluma juhtas pret uswareto. Wišī šaprata, ka zihna tagad nenoteek wairs te, bet daudš wairaf us labo pušī.

Ari „Sowr. Sl.“ aishada, ka ministru padomes preekščfehdetajs naw dewis atbildi us interpelazijas eekustinateem juridiskeem jautajumeem. Winsch aprobeschojās tikai ar zitateem no ministru padomes šurnala, no kureem itkā warot šleħgt, ka 24. augusta nolikumeem ir instrukcijas raksturs. Bet ari šehis domas, kuras atbalsta domes komišija, netika isteiktas taišni, bet maskotas ar weselu rindu štaistu fraschu. Un ari tagad, peħz Stolipina runas, dome palikuse nesinaschanā, kas ihsti ir, peħz kabineta domam, 24. augusta nolikumi un tā us teem šlatas waldiba. Bet par to zentrs war buht meerā: premjerministrs teiza, ka lihds šchim walsis domes darbiba militarjautajumos naw gahjuse par ta robescham, šo atšihst par eespeħjamu. Tā tad apwainoschana jaunurzibā itkā ofšiali nemta atpakaf. Šaikam, oktobristi apmeerinašees ar šcho komplimentu. Bet waj ar to peeteek šwariga konštituziela jautajuma nošklaidroščanai?

„Now. Wremja“ aprobeschojas ar to, ka isker runas šwarigatos momentus un konstatē, ka oktobristu un nazionalistu wairakums applaudejis. Un šo tad wairaf wajaga?

2. aprika šehde. Walsis dome 2. aprika šehde, tā „B. t. ag.“ šino, wišpirms atšihst pahris likumu projektus par neatleekameem. Tad nem wāhrdu domes preekščfehdetajs Gutščkows un šala: 31. marta wafara šehde deputats Mitukows mineja neweetā Keisara Maješates wāhrdu, par šo es wina šauzu pee šahrtibas. Lihds ar to Mitukows šmagi apwainoja partiju, kas atrodas aħrpus dognes šeenam. Tā ka man ir šawi personigi eestati par deputata Mitukowa isteikteem apwainojumeem, es ša preekščfehdetajs eestatiiju, ka man naw teešbas us šcho apwainoschānu reaget, jo es atrodu, ka pret tahdeem apwainojumeem newajaga zihnitees ar preekščfehdetaja waru, ar domes šahrtibas ruffa panteem, bet ar argumenteem, kas peerahda,

ka isteiktee apwainojumi naw peelaiščami. Argumentu weetā no labo šokeem atšlaneja trošnis, kleegščana, gahniščanās. No šawas weetas es newaru atšewišchkus is-teizeenus dširdet un noteikt, kas wimus leetojis. Šikai no stenogramam es redšu, ka labo šolos atšlanejušchi šauzeeni, kas augstakās likumbewejas eestahdes šeenās nebuh naw peelaiščami. Atšihstot, ka šchee apwainojumi neaišštar to godu, kam wini adrefeti, (Walsis pa kreišī un zentrā: „Pareišī, teesa!“), bet par wišām leetam to godu, no kureenes wini nahš, atšihstot ari, ka tā teek trauzeta domes darbibas korekta gaita, es luhdsu domi mani atbalstīt wišstingrako šoku šperschānā pret šahrtibas trauzeschānu, šad israhdas wajadšigs tahdas parahdibas nowehršī. (Walsis zentrā: „Pareišī, pateešī!“ Applaušī pa kreišī.) Ar jušpu pabalstu mehš spēħim radīt darba nošazijumus, kas masakais daudš mas garantēs darbu korektu un meerigu gaitu. (Applaušī pa kreišī un zentrā.)

Purischkewitschis isšklaidro pee deenas šahrtibas, ka labo šrakzijas preekščstahwi nahtušchi domē us radoschu darbu un ka wini tahdeht tikai war apšweizinat wehleschānos weizinat domes darbibas meerigu gaitu. Bet domes preekščfehdetajs ir maldijees. „Es kategoriski isšklaidroju, ka kreewu tautas šaweenibai, wišleelakai monarchistiskai organizacijai walstī, walstis domē ir šawi preekščstahwi un ka man peršonigi ir augštais gods un augštā laime buht par šaweenibas ložekli. Šapat daudšī labo šrakzijas ložekli, šaut ari wini šaktiski naw šaweenibas ložekli, tomehr pilnigi peekriht eestateem, kuras šchi tihra, godiga un kristalšklaidrā organizacija aišstahw.“ (Applaušī pa labi.)

Preekščfehde tajs norahda runatajam, ka winsch wehl naw teizis neweena wāhrda pee deenas šahrtibas.

Purischkewitschis turpina: „Šensdamees peelitt wišas publes, lai pabalstītu nekāħrtību nowehršchānu domē, mehš tomehr ešam tanis eestatos, ka wišlabatā garantija par domes darbibas korektu gaitu ir tahdu runu pahtraulščana, ša Mitukowa runa, kas šew atšahwa apwainot weenu no leelakām politiskām organizacijām. Šo mehš buhtum warejušchi Mitukowam atbildet? Ša mehš nebuhtum apšinajušchees, ka šatru no mums war isšleħgt us 15 šehdem, un taišni tai laikā, kur tiks apšpreests likuma projekts par šemštru eeweschānu Neetumu gubernās, — mehš drošchi buhtu šehrušchees pee teem šokeem pret deputatu Mitukowu, kuri ir wina wišzeenigaki. (Šabā pušē ar tahdu trošni applaudē, ka Purischkewitscha peħdejos wāhrdus newar dširdet.)

Peħz tam turpina debates par apbuhwefchānās teesibām. Lutščizkis turpina šawu eepreekšchējā šehde tureto runu un norahda us to un pašklaidro, ka šadeti balsos par pahreju us likuma projekta zauri luhkoschānu pa punktēem, paturedami šew teešbu eesneegt weselu rindu nepeezeeščānu pahrlabojumu. Dpotščininis atrod, ka nemas naw eespeħjams likuma projektu pahrlabot ar papildinajumeem, šadeht eeteiz to dot atpakaf komišijas pilnigai pahršrahdaschānai. Referents Ščerņizkis oponē Dpotščininam un atrod wina pahrmētumus par nepamatoteem.

Pehz starpbrihscha Beloufow's pastaidro sozjaldemokratu wahrda, la preekschlitums nemams apsarbiba pret Dpotschinina usbrukumeem, lai gan pats preekschlitums radot pretrunas. Gekustinateem jautajumeem esot leela nosihme, bet tahda kahrtiba, lahda scho preekschlitumu isstrahdajuse komijsja, teefot par daudi aprobeshotas pilsehtas nometnu intereses. Domes peenabtums esot statit scho preekschlitumu zauri no walsts redjes stahwofta un to peemehrot plaschaku eedfihwotaju masu interesem. Schis jautajums wislabat isschikrams, ja wisas pilsehtas nometnu semes nodotu pilsehtu paschpahrwaldibam, turas par sewi plaschakos apmehros reorganisejamas. Fegorow's doma, la 15. pants peeteekofchi nenodroschinajot semes ihpachumus un leef preekscha to striebket, peepaturot pastahwoschos noteikumus. Schidlow'ski's uistahjas pret Dpotschininu, bet atfihst, la eeruna zemama pret preekschlituma otro datu, kura buhtu nododama atpakal komijsja. Kusow's, pilnigi peetriht Schidlow'stim, pee kam, la tahda apgabala preekschstahwis, kura rentes kontrakti teefot noslehgti tikai us 3 gadeem, aishraha us to rentneeku nenormalo stahwofti, kuri us norenteteem semes gabaleem uszehluschi ehkas. Karjakins doma, la preekschlitums sawas nepilnibas un weenpuffbas dehst, pastahwoschās atteezibas radishot tikai jutas, kadeht atfihst abas preekschlituma dakas par nepeenemamam un eeteiz nodot tas komijsja atpakal. Friedmans atfihst, la apbuhweschanas teefbu litumam jagarantē par ilggadeju rentes teefbu tahdam personam, turas us norentetas semes uszehluschas ehkas. Bankowitsch's peekriht preekschlituma pirmai dakai un energiski usstahdamees pret otro datu eeteiz nodot wisu preekschlitumu komijsja atpakal. Barons Tscherkasow's atrod, la Dpotschinins, Karjakins un Bankowitsch's peeteekofchi istirhajuschi preekschlitumu un issaka domas, la tas, daschadu pretrinu noschinoschanas dehst nododams teefleetu komijsja. Referents paleef negrosami pee preekschlituma, aishrahidams, la pretneeku runas neefot noteiktu direktiwu preeksch preekschlituma pahstrahdashanas. Sapunow's apshweiz litumprojektu, neskatoetes us to, la tas neefot usbuhwets us teem pamateem, kuri bijuschi preekschlituma eerofnatajeem padome. Amosenok's atfihst litumprojektu par taisnu un barona Tscherkasowa preekschlitumu par ta nodoschanu teefleetu komijsjai par nesaprotamu. Preekschschelhetaj's nolosfa diwus pasinojumus, turas eefneeguschki kadeti un darba grupa, lidbami preekscha nenoturet wakara sehdes, jo neefot zaurstatami eewehrojami litumu projekti, kuri praftu leelaku naudas sumu assigneschanu. Bobjan'ski's un Bulats, la pasinojuma pirmee parastitaji ustur to spehla, pee kam Bulats aishrahda, la apsarbibas komijsja prasot, lai dome balsojot pehz ustizibas, lai gan winai us to neefot teefbas. Intendantura peeprasot desmiteem miljoneem leelas sumas, bet neleefot preekscha nekahdus lituma projektus, lai gan wiseem finams, la intendantura esot wairal krona sagtu, nekā godigu zilweku. Gekschleetu ministra beedrs Lisfoshin's pastaidro, la Bulats leetojis wairal nekā neufmanigus isteizeenus par weselu waldbibas resoru. "Ka waldbibas preekschstahwis es pret to protesteju un zeru, la no schi katedra nekad wairs netiks leetoti tahdi isteizeeni." Par wakara sehdes notureschanu issakas grafs Benigfens, kuresch aishrahda, la wisi litumprojekti, kuri faistiti ar assignejuemeem, teefot nodoti budscheta komijsja un dome jau wairal reises esot apspreeduse leetas bes litumprojekteem, jo esot tatschu daschi sekreti jautajumi, kuri newarot tikt ipausti. Sawit's pilnigi peekriht Benigfenam. Bulats personiga jautajuma isslaidro, la zaur budscheta komijsju neefot eefpehjam's eepashtees ar litumprojekteem, bet atteeziba us eekschleetu ministra beedra

protestu aishrahda, la senatora rewissjas isdarijuschas tahbus atklahjumus, kuri schim libdfigus protestus padarot pilnigi smeekligus. Preekschschelhetaj's isslaidro, la wisi litumprojekti, kuri schodeen stahwot us deenas kahrtibas, isnemot litumprojektu par rekrutu kontingtu, statiti zauri diwas komijsjas, kuru lozeekem bijuse eefpehja eepashtees ar wiseem atteezigeem dokumenteem, no kureem daschi peeweenoti pee leetam, bet ziti, sekrete, nosuhriti resoram atpakal. Robalfojot, preekschlitums par wakara sehdes ne-notureschanu teef atraidits.

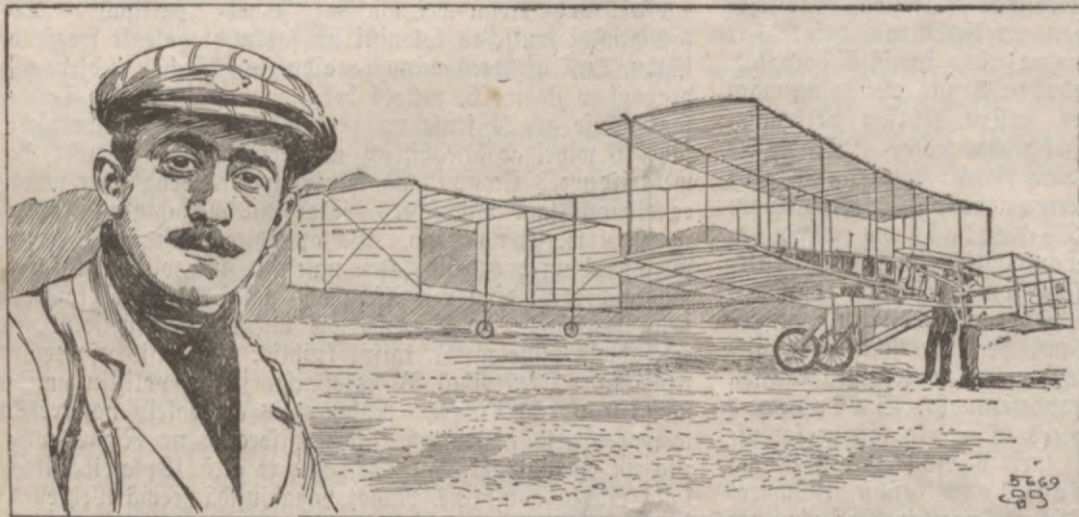
No Dsolmuishas (Madleenas dr.). Treschās Leeldeenas rihta muhs pahrsheidsa usstrahdajuse wehstis. Natti us 20. aprili pee weeteja "Wehrschu" frogā noschauts Dsolmuishas kutscheeris Jagers (pehz tautibas prufis). Leetas apstahkli wisa ihsumā schahdi. Pagahjuscha seemā muishas kolonisti (to starpā ari noschautais) frogā dserdami wairal reis sanahfuschi kara ar Dsolenu mahju taleju B. Pehdejais esot stiprs wihrs un wairal reises kopā ar saweem beedreem kreetni famisojuschi pruschus. Tee par to tā noschautschees, la nolehmuschi B. nahwigi atreebtees; leeljuschees, la dshwa jau neatschahschot. 19. apr. talejam B. gadijees buht frogū weenam bes sawas "partijas". To fasinajuschki muishas kolonisti un schahfuschi aplentk frogū to istabu, kura atradees winu eenaidneeks. Schis, redjedams draudoscho stahwofti, metees behgt pa logu dahrsā. Dahrsam bijuse augsta sehsta un pee wahrteem to aplentuschki kahdi 6 wihti ar atwahsteem nascheem rokās. Tomehr B. wehl isbewees israutes un winsch metees behgt, bet wina eenaidneeki tam dshmuschees pakal un panahfuschi kahdu zeturdak wersi no frogā. B. apstahjees, israhwis sawu rewolweri un draudejis katru noschaut, kas winu aistitischot un draudedams diwi reis isschahwis gaisā. Usbruzeji tomehr neatkahpuschees; nu B. schahwis taisni us usbruzejeem un eefschahwis minetam J. taisni kruitis. Tas bijis us weetas pagalam. Otrā rihta B. pats aishgahjis us poliziju un isstahstijis par notikuscho. Noschautais ar wateju nasi rokā, teef apwaktets us weetas, kamehr isbrauks no Rigas polizija un aprinka ahrstis. Schi jau ir otra slepawiba ihfā laikā muhsu aplahrtne. Nupat pagahjuscha seemā Wehrens frogā ari dsehrumā tita noschauts weens zilweks un nu atkal gluschki tahds pats gadijums. Noschauto apraud jauna seewina. "R. A."

No Skrihweres. 11. aprili atrada Kattinu mahju linu mahrlā noslihjinajuschos schejeenes pagasta gadus 77 wezo Jahni Dsolinu. Ais wezuma nespehka winsch dshwojis leelā truhumā. Tā la winsch bijis stipri deewtizigs, tad neweens nedomajis, la winsch darischot tahdu leelu grehtu. Minetā deenā winsch isgahjis no mahjas koti druhms un klufs un noslihjinajees. "R. A."

Krona-Wirjawa. Resen atpakal Kuhlū meschfargos noschahwees kahds jauns zilweks, jelgawneeks, meschfarga radineeks, kuresch bij te us tahdu laiztau apmetees us dshwiwi. — Respehjneeku patwersmē pakahrās kahds flims, tuhstas pahrnemts nabags. "S. L. A."

No Jaunā Rigas teatra biroja. Schis nedefas repertuars atschikras no parastās kahrtibas tai finā, la tautas israhde buhs treschdeem, 28. aprili, pee kam atfahrts pehdejo reisi schal sejonā Fr. Schillera "Wilhelmu Tellu". Peektdeen, 30. aprili buhs beedru wakars, kuresch eewehrojams ar to, la tani israhdis pirmo reisi nupat miruschā Björnsona pehdejo darbu "Kad jaunais wihns seed". Ar sawu flaissto faturu schi luga ahrfemes eeguruse leelu peekrischanu. Israhdei sekos weefiga fadshwe ar deju. Wakaru war apmeklet neween beedri, bet tāpat ari nebeedri; beedreem noliktas puszenas.

Peterburga. Gaiša brauzeja Latama eeraschanos Peterburgā awišes šanehma ar leelām šlawas dseesmam, sneedsa Latama gabmetni un Latama šarunas ar korespondenteem, wahrdu šafot, wiš atradās pazilatā gara stahwofli un ša gaidija kaut ko leelisku. To teesu jo leelata bij wišchanās, tad „awiatoru karalis“ pilnigi isblamejās Peterburgas publikas preeščā, jo monoplaus „Antuanet“ šlitti darbojās, wairak reišas krita semē, lihds beidsot pahrluhsa špahrs un wiša maščina tā fabojajās, ka nebij wairs leetojama. Zapeesihmē, ka Latams pehdejā laikā sewiški mihl wiš natees ar „Antuanet“ šistemas aparateem, pee kam wairatās fazihštēs peedsihwojis tahdu pat neisdewibu tā tagad Peterburgā. Bet šchoreiš tomehr waina par neisdoščanos naw peerehšinama pašam Latamam, bet gan awiazijas nedefas rihtotajeem, kuri apgahdajuschi jaunu, pawišam wehl neis mehginatu monoplanu. Nā no fabrikas nemts, tas šitai Peterburgā pirmo reiš fastellets kopā, pee kam wehl israh dijees, ka truhšt daschu gabalu. Tos uš ahtru roku pataišjuschi turpat Peterburgā. Latams ari naw dabujis aparatu eepreešč ismehginat, wiš notizis publikas preeščā. Latams pazehlās trihs reišas un katru reiši gahsās semē. Pee pehdejās gahšchanās, kad aparats pilnigi fabojajās,

Polans ar šawu lidojamo maščinu.

tā Latams pats isteizees, wina dšihwiba atradufes tahdās breefmās, tā wehl neweenā žitā no agrakeem brauzeeneem. Brauzeenu wajadsēja eestatit par nenotifuschu un publikai tika pašnots, ka tee. kas wehlas, war šanemt eeejas naudu atpalak. Latams ašbrauzis uš Lionu, bet zeeschi apnehmees, wehkreiš apmeklet Peterburgu, lai uš labata aparata un labakos apstahktos rahditu, ko winsch špehi.

— „Retšč“ šino, ka Kreewijas un Japanas waldbibas paraktijusčas lihgumu par abeju rihibas brihwibu Mandšurijā un Mongolijā. Reiša ar šcha lihguma isšinoščanu Japanas waldbiba isšludinaščot Koreju par peewee notu Japanai.

Kijewā, 17. aprili. Nā „Ruff. Sl.“ šino, 15. aprili bijuse šarešsama ar neapbrunotām azim Haleja kometa.

Kertschā, 18. aprili. Ap pulksten 4 no rihta, uš seemet-austrumeem no rihta šwaigsnes dasčas minutes ilgi bij redsama Haleja kometa. Kometas galwa ir wehl deesgan nespodra un aste ihfata, nekā pee agrat nowehrotām tometam.

Neschtā, 18. aprili. Pehz plšt. 3 no rihta austrumos ar neapbrunotām azim bija redsama kometa ar horizon talu asti.

Ahrsemes.

Anglijā nakti no 23. uš 24. aprili (no 5. uš 6. maju pehž j. št.) nomiris karalis **Eduards VII.**, kusch bija šašlimis ar plauschu eetaifumu. Karalis Eduards VII. dšimis tā karaleenes Wiktorijas un winas laulata drauga printšcha Alberta otrais dehls (wezakais nomira) 9. nov. 1841. g. Winsch tā tad miris 68½ gadu wezs. Wina pilns waldbneeta titulis bija šchahds: „Alberts Eduards VII., Saweenotās Leel-Britanijas, Frijas un Anglijai peederige ašjubras koloniju karalis un Indijas keisars, tizibas ašstahwis, wina karaliska un keisariška majestate.“ Prezejees winsch bija 1863. g. ar Danijas prinzeš Aleksandru, dšimuschu 1844. g. Wina behni ir: 1) tronamantimees Uelfas prinzis Georgs Fridrihs Ernsts Alberts, dšimis 1865. g. un prezejees 1893. g. ar Tekas prinzeš Wiktoriju; 2) prinzeše Luisa, dšimuse 1867. g., prezejuse 1889. g. ar Frijes herzogu Aleksandru; 3) prinzeše Wiktorija, dšim. 1868. g., wehl neprezejuse (šawā laikā awišes rakstija, ka šcho prinzeš prezeščot seemelu žetotajs Fritjofs Nansens); 4) prinzeše Moda, dšim. 1869. g., prezejuse 1896. g. ar danu kehina dehlu tagadeju Norwegu keh-

ninu šatonu. Protams, ka tagad miruschā karata Eduarda weetā nahf uš troni lihdsšchinejais tronamantimees, Uelfas prinzis, kusch laikam peenems wahrdu Georgs. Miruschais karalis Eduards walbijis drufu pahri par 9 gadi — proti, no 22. janwara 1901. g. — Melaitis angļu karalis, war teift, bija apdahwinatafais un isweizigatafais šcho laitu waldbnees. Preešč angļu tautas karata Eduarda nahwe nošimē leelu šawdejumu, ihpašchi tagadejā laikā, kur noteek žibnās šary augšch un apakšč nameem. Anglijā wis-

pahrejās politikas wadiščana wairak atkarajas no tautas weetneeku nama nekā no karata, bet nestatotees uš wišu to Eduardam, pateizotees tā politiskai isweizibai, uš politikas wirseenu bija leels ešpaids. Wina ahrežā politika bija tit isweiziga, ka angli winam ar laitu pilnigi us-tizejās. — Eduards mihleja dšihwi un bija laipnās, jautras dabas žilweks. Anglijā karalis Eduards eeguwis leelu popularitati. Angļu tauta wina nahwi gaušchi noschehle. — Angļu awise „Daily Mail“ bija isšolijuse 10,000 mahrz. sterliņu (100,000 rbf.) leelu goda algu tam, kas no Londonas, kur minetā awise isnahf, pa gaisu ar lidojamo maščinu aššaisčas uš Mantšesteri, turā pilšehtā atrodas „Daily Mail“ šilale. Wairaki gaiša brauzeji nu ismehginaja šawu laimi. Beidsot franžusis Polans (Polhans) šašneedsa mehři. Polana brauzeens no Londonas uš Mantšesteri, kas ir ap 300 werstu atstatu no Londonas, šazehlis wiš pašaulē leelu usmanibu, jo šchis leeliskais panahkums peerahdijis, ka lidoščana pa gaisu attihstas daudz ahtraki, nekā no pirmā gala to drihšteja domat. Arweenu wairak attihstotees un nodibinotees gaiša lidoščanai, žilwezes šatifikmes lihdsjeku weids leelā mehtrā pahrgroštjees un pahrlabojees. Tadešt ari pilnigi šaprotama tā leeliska šajuhšmiba, ar kahdu Polans teef tagad wišur godinats. Londonā winam par godu šarihšotā

meelastā awiſes „Daily Mail“ redaktors paſneedſis winam ſelta kaſtitē naudas tſcheſu uſ 100,000 rbf., kurus winſch iſpelnitjees kā iſſolito godalgu par laimigo nolidojumu. Pee tā paſcha meelasta minetās angļu awiſes redaktors paſnojis, ka winſch iſſolot otru, tikpat leelu godalgu, — proti, attal 100,000 rbf. tam, kuram pirmajam iſdotos nolidot no Londonas uſ Skotijas galwas pilſehtu Edinburgu, kas ir divreis leelats gabals, nekā attahkums no Londonas lihds Mantſcheſterei. — Franziā nonahkot, Polanu ſanehmufchi ar leeliſtu, neredſetu ſajuhſmibu: ſajuhſminatee franſchi aiſneſufchi ſawu ſlaweno tauteeti uſ rokam no dſelſſzeka ſtazijas uſ dſiſwoſli. Angli nolehmufchi zelt Polanam tani weetā peeminekli, kur winſch pehz laimigā lidojuma nolaidees Mantſcheſteres turumā ſemē. Wahrdu ſatot, Polana panahkums wiſur ſazehliſ apbrihoſchanu un atſinibu — tikai Wahziā ne Tureenes gaiſa fugneezibā, kā ſinams, pehdejo pahriſ nebetu laikā notikuſchas leelas un breesmigās katastroſas: gahjuſchi bojā 3 weenkaſrſchee jeb negroſamee gaiſa baloni, pee kam ſchauſmigā kaſrtā dabuja galu 10 zilweſi. Beſ tam groſamais gaiſa kara kreifers „Zepelins II.“, kurſch lihds ar trim ziteem ſchahdeem gaiſa kara fugeem bija no Kelnes atbrauzis Hamburgas peldu weetā, iſdarit keiſara preeſchā manewruſ, atpakal zekā uſ Kelni gahjis bojā: wehſch to norahwiſ no peeſtiprinajuma weetas un aiſneſis projam pa gaiſu; kaſdu gabalu taſlat taſ nogahſees ſemē un pagalam ſapliſhſ, tā ka iſlaboſchana naw wairſ eepſejjama un leeliſtais un dahrgais gaiſa fugis, kura buhwe iſmaſſajuſe ap 1½ miljonu marku, nu jamet pilnigi pee malas. Lai nu iſlabotu ſlikto eepſaidu, kaſdu darijuſe „Zepelina II.“ bojā eeſchana, tad graſs Zepelins brauſſchot uſ Wiſni. Zepelina nodomatais brauzeens gaiſa fugi uſ Wiſni noliktſ uſ 6. juniju. Tillihds Zepelins nahſ redſams Korneburgā, tad Auſtrijas keiſars iſ pils brauſs galma automobili uſ Semeringas laukumu, ſagaidit Zepelinu, kur taſ nolaidiſees. Pirms nolaiſchanas Zepelins iſdaris braukumu pah Wiſni ap Stefana torni. — Jau nais angļu marines gaiſa fugis, kuru buhwe Barowā un kurſch drihſ buſs gataws, pahſpehs ar ſawu 500 pehdu garumu Zepelinu par aſtotdatu. Kuga ſtahws naw no aluminija, kā Zepelineem, bet no wehl weeglaka un labaka metala. Gaſes balonam 9 nodatas, kuru pahſegas iſgatavotas no daſchadas materijas, to ſtarpā no kaſdas loti plaſnas, bet gaiſu un uhdeni zaurnelaidoſchas drehbes, kaſ angļu iſgudrojums. Propeleri (ſpahri) ir tſchetrſtruhwigi, 10 pehdu zaurmehrā, kurus dſihs diwi 200 ſirgu ſpehta Waſſeleja motori. Gondelē telpas diwdeſmit wiſreem un beſdrahtſ telegraſa aparatam. Kugi iſleetos iſluhku deeneſtam gar Seemetu juhras kraſtmalu. —

Norwegu galwas pilſehtā Kriſtianijā Ruſweltſ 5. majā (22. aprili) turejis Nobela komitejas ſehde runu, kurā wiſpirms pateizees par winam dahwato meera premiju un tad taſlat aiſrahdiſis, ka meers tikai tad eſot zilwezes augſtātā manta, ja taſ kalpoſot taiſnibas leelai, bet ja taſ ſedſot ſlinkumu un glehwiſu un derot par eerozi deſpotiſku un anarhiſku noluhku ſaſneegſchanai, tad meers topot par launumu. Meera leetu wiſlabat warot weizinat ſchſihreju teefas un meera konſerenzes un eſot jadsenas uſ bruwoſchanas maſinaſchanu. Wakarā Ruſweltam par godu karata pili bija dineja. — Dumpis **Albanijā** peenemas.

Angļu karaliſ Eduards VII. †.

Albani kaſdā leelakā kaujā ſakahwuſchi turku kara ſpehtu Salonikos, 6. majā (23. aprili). Pehz zibnas, kaſ ilga wairat ſundas, albani eenehma Djaſowu, ſaguhſtija wiſu garniſonu, ſaſtahwoſchu no 6 bataljoneem, un atbrunoja to. Kara ſpehta komandants Priſchtinā Dſchawids paſchā aiſſauts uſ Konſtantinopoli un jau aiſzeloja uſ Iſtibu. Pehdeja kara padomes ſehde Salonikos treſchā armijas korpuſa ſchtaba preeſchneets albaneetis Ali Riſa paſchā uſſtahdija preeſchlitumu, atlikt kara operazijas deht kara ſpehta truhkuma lihds rudenam. Wiſi albani iſ Ljumas dewuſchees uſ Tſchernolowas pahreju tur ſagaidama iſ-

schirošča zihna. Albanu dumpis bištams preesch Turzijas sewischki tapeh, ka winsch war noderet par pamudinajumu fazeltees ari zitam tautibam, ka peem. Makedonijas bulgareem, arabeem un armeneem. — Kosta Rika ispostita no semes trihzes Kartagas pilsehta. Telegrafa fatikime stary Kartagu un San Jose pahtraukta. Wairaki telegrafa eerehdai nogalinati. Wisu eewainoto, miruscho un bes pajumta palikuscho ir ap 6000. Noseedsueeki, turi kluwuschi brihwā, laupa Kartagas pilsehtu. No Managuas teet telegrafets, ka semes trihze eesahufes Kartagā treschdeen ap pulsten 6 un 50 minutem watarā. Kad mahjas sahka sagahstees, eedfihwotaji fkehja nahwes bailes us eelam. Isfludinats kara stahwoflis. Simteem behgtu eeraduschees ar tramwaju San Jose. Daudsas gimenes apmetuschās us augstumeem ap Kartagu. Saudejumi wairak miljonu dolaru leeli.

Berlinē, 2. majā (19. aprīlī). Itālijas ministru prezidents Dschuliano eeradisees majā Berlinē.

Berlinē, 3. majā (20. aprīlī). Berlīnes semes teesa atraidija turku waldibas suhdstibu pret wahzu walsts banku deht 12 miljonu isdoschanas, motiwedama spreedumu ar to, ka Abduls Hamids peespeests prasot naudas isdoschānu. Turku waldiba pahrsuhdsēs spreedumu us walsts teesu.

Wine, 2. majā (19. aprīlī). No Belgrades sino, ka tomunas wehleschānu gadījumā Roschjas sahdschā sweesta pa logu bumba kahda nazionalās partijas kandidata dshwofli, no kam nonahwetas 2 un eewainotas 6 personas.

Kristianijā, 6. majā (23. aprīlī). Kehnina un waldibas lozekku klastbuhtnē Ruswelts eezelts swinigā kahrtā par uniwersitates goda doktoru.

Kristianijā, 4. majā (21. aprīlī). Rasti wehsturiskā musejā nosagti 75 selta grehseni, sprahdses un medaki. Wisam schim leetam bijuse loti augsta wehrtiba.

— Meseja saglis apzeetinats. Tas ir norwegis, jau wairak reijas teesats un kahdu laiku bijis eeweetots wahjprahtigo flimnizā. Nosagtās leetas naw atraftas.

Londonā, 4. majā (21. apr.). Liverpoles inscheneers Filips isgudrojis gaisa kugi, kuru nosauzis par „gaisa drednotu postitaju” un kuru ar elektribas palihdsibu wareschot wadit pret gaisa fugeem un isschaut us teem torpedus.

Atenās, 2. majā (19. aprīlī). Krona prinzis, kas tagad usturas Korfas salā, atgreesisees drihs Atenās, kur eedfihwotaji grih winam pafneegt adrest ar luhgumu, usnemtees attal armijas wirskomandanta amatu.

Luzernā (Schweicē), 2. majā (19. aprīlī). Schodeen nonahweja ar gilotini sleptawu Musu, kas pehn bij nokawis pee Luzernas kahdu semturi, ta seewu un 2 kalpus, un tad aisdeshinajis mahju.

Wekingā, 8. majā (25. aprīlī). Peenahufe wehsts, ka Tibetas „swehtajā” galwas pilsehtā Lasā iszehlees dumpis. Apkauts no 1000 wihreem fastahwoschais lineeschu kara pulks. Tuwatu sinu truhft.

Tokijā, 5. majā (22. aprīlī). Nodeguse Nomori pilsehta. Bes pajumta palikuschās 9,500 dshintas.

Mujorkā, 4. majā (21. aprīlī). Behz sinam is Japanas, waldiba tur turet gatawas wairak diwischjas, lai waretu suhtit dumpja gadījumā us Koreju.

Abis-Abebā, 2. majā (19. apr.). Keisareenes Taitu swainis rafs Georgs eeradās Abis-Abebā un swehreja ustizibu Lidj-Jasam un regentam.

Tcheranā, 2. majā (19. aprīlī). Sepechdars fastahdija kabinetu is bijuschēem ministreem. Persijas deenwidos meers wehl naw nodibinajees.

Isfibā, 4. majā (21. aprīlī). Turku kara spehta saudejumus pee albanu nemeeru apspeeschānas isdod lihdschim us 400 krituschēem un 200 eewainoteem.

Muhfu bildes.

Beatrice Cenci. Gido Reni glesna. Beatritsches Ischentschi (Beatrice Cenci) glesnās originals atrodas Romā Barberini pilē. Leelais italeeschu glesnotajs glesnu glesnojis ar tahdu meistariibu, ka wina eeguwuse mahstlas zeenitaju leelistu eemehribu. Glesnās kopijas (pataltehlujumi) fastopami wisās pasaulēs malās. Staisās Beatritsches Ischentschi listenis schaufmigs. Winas tehws bija breefmigs nezilweks, kuru ta aif fasthutuma — fastinā ar mahti un zitām mahsam — ar sleptawu palihdsibu nogahdaja pee malas. Par to nu winai 1599. gadā bija sawa staisā galwa jaleek us bluķa un jakriht zaur bendes zirwi. Mahstleneeks Gido Reni, redsams, dšiti lihdsi jutis nelaimigai jaunawai. Winsch to apmellejis zeetumā un glesnojis winas staisro seju tā, ka mehš tanī redsam wisu, ko wina sajuht aistahwot sawu godu pret nezilwezi go tehwu, pastrahdajot noseedsibu un redsot tuwo nahwi zaur bendes zirwi. Strauja, swehta jaunawas mihlestiba, dšitas sebras atspogulojas winas sejā. Nelaimigā jaunawa tehwpufes zeetumneezes apgehrbā. — Tahlat muhfu schis burtizās bildēs un simejumos zeen. lasttaji reds nule tā miruscho anglu karali Eduardu VII., bojā gabjuscho gaisa kugi Zepelinu II., Polanu ar ta lidojamo maschinu, kusch schajās deenās no Londonas pa gaisu aillidoja us apm. 300 werstes attahsto Mantchesteres pilsehtu, Albanijas dumpeneekus usgluhnam turkeem un kahdu sawadu demonstraziju Londonā, kurā Afritas eedsimtee garā gabheenā protestē pret wina wehrdšisko stahwofli, pret to, ka wehl muhju deenās Afritā weetam pastahw waj tihra wehrdšiba.

Grahmatu galds.

Redatzijai peesuhstita schahda jauna grahmata:

R. W. Emerzona **Rastura stingrums** (Charakter). Latwiski tulkojis J. Bruhmels Rīgā, 1910. Apgahdajis T. Naumans. Matjā 10 lap.

Walejas wehstules.

R. — A. Zuhju originalstahšis „Bezais tehws” naw originals, bet kahda kreewu stahsta neweikls atstahstijums. —
A. — Zen. No warefim — darisim.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Izpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwā

eekschsemes un ahrseemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal”,

stipru wihnogu wihnu 50 k.

sekoschās filialēs:

Suworowa u. Osirnawu eelu stuhri,

Jelgawas schosejā Nr. 12,

Ahgenskálnā, Mescha eelā Nr. 4a,

Petschal tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rigas stuhri.